Monitor vernieuwing vmbo
Meting 2017-2018

Colofon

Titel	Monitor vernieuwing vmbo. Meting 2017-2018.
Auteurs	José Mulder (ResearchNed), Ronald Ferket (ecbo) en Christoph Meng (ROA). Met medewerking van Iryna Rud en Anneke Westerhuis (ecbo).
Datum	Mei 2019
Projectnummer	30441.01

Dit rapport is onderdeel van een onderzoek dat gefinancierd wordt door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek. Het NRO-projectummer: 405-16-420.

Expertisecentrum Beroepsonderwijs
Postbus 1585
5200 BP 's-Hertogenbosch
T 073 687 25 00
www.ecbo.nl

© ecbo 2019
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting 5
Conclusies 7

Inleiding 9

1 Vernieuwing vmbo: wat gebeurt er en wat wordt onderzocht? 11
1.1 Monitor en evaluatie van de vernieuwing 12
1.2 Opzet monitorrapportage 15

2 Actueel en herkenbaar aanbod 17
2.1 Structuur vmbo 17
2.2 Aantal vmbo-scholen en -vestigingen 18
2.3 Profielaanbod per vestiging 19
2.4 Overzichtelijk, actueel en aantrekkelijk aanbod? 25

3 Betaalbaar en organiseerbaar onderwijs 29
3.1 Leerlingaantallen per profiel 29

4 Flexibel onderwijs en maatwerk 35
4.1 Keuzevakken, variatie en aantal 35
4.2 Voorbereiding op vervolgonderwijs- en arbeidsmarkt 36

5 LOB, leerlingen meer gemotiveerd, betere studieresultaten 39
5.1 LOB en oriëntatie op vervolgonderwijs 39
5.2 Beter passende onderwijskeuze vmbo? 40
5.3 Beter passende keuze mbo? 44

6 Samenvatting & Conclusies 49
6.1 Samenvatting 49
6.2 Conclusies 52

Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording 53

Bijlage 2 Geëxamineerde keuzevakken (2017/2018) 55

Appendix 59

Managementsamenvatting

Met ingang van schooljaar 2016/2017 zijn de beroepsgerichte programma's van het vmbo vernieuwd. Deze vernieuwing is vanaf 2011 voorbereid en pilotscholen hebben met de nieuwe programma's geëxperimenteerd. Vanaf schooljaar 2017/18 dienen alle leerlingen in leerjaar drie onderwijs te volgen in een van de tien profielen.

Om te onderzoeken hoe de vernieuwing verloopt en welke resultaten bereikt worden, loopt er van 2016 tot en met 2022 een monitor- en evaluatieonderzoek. Dit onderzoek bestaat uit 5 delen. Deze rapportage doet verslag van deelonderzoek 3: de monitor.

Actueel en herkenbaar aanbod
Met de vernieuwing worden de beroepsgerichte examenprogramma's aangeboden in tien profielen. De profielen vervangen de meer dan dertig afdelingsvakken waarin het onderwijs voor de vernieuwing werd georganiseerd.

Doel van deze verandering is te komen tot een actueel en herkenbaar aanbod van beroepsgerichte vmbo-opleidingen dat voor ouders en leerlingen overzichtelijk is, regionaal dekkend en aansluit op de behoefte van het mbo en de arbeidsmarkt.

De belangrijkste monitoruitkomsten tot nu toe:

- In 2017/2018 bieden 580 vmbo-vestigingen beroepsgericht onderwijs (in 2014 waren dat er 593).
- In 2017/2018 werden er ongeveer 10% minder profielen aangeboden als dat er in 2014 afdelingsvakken werden aangeboden.
- Een vestiging biedt in 2017/2018 gemiddeld genomen 2,8 profielen aan. In 2014 lag het aantal afdelingsvakken gemiddeld op 3,2.
- Hoe ziet het aanbod eruit? Tabel 1 geeft een overzicht. Van alle vestigingen biedt: 32% BWI in de basisberoepsgerichte leerweg, 39% biedt D&P in de kaderberoepsgerichte leerweg en 22% biedt Economie & Ondernemen in de gemengde leerweg.
- Een meerderheid van de vestigingen heeft binnen een straal van 10 kilometer een school die hetzelfde profiel in dezelfde leerweg aanbiedt. Voor BWI, D&P, E&O, PIE en Z&W geldt dit voor meer dan 60% van de vestigingen.

Tabel 1 Aandeel vestigingen waar profiel geboden wordt

Profiel	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*
BWI	32%	30%	12%
D&P	38%	39%	46%
E&O	42%	43%	22%
Gr	16%	16%	19%
HBR	17%	17%	6%
MaT	1%	1%	2%
MVI	7%	9%	4%
M&T	18%	18%	5%
PIE	40%	40%	19%
Z&W	55%	54%	24%

Betaalbaar en organiseerbaar onderwijs

Met de vervanging van 35 beroepsgerichte programma's door tien profielen wil men ook bereiken dat er meer leerlingmassa per profiel ontstaat waardoor het onderwijs beter organiseerbaar wordt en daarmee betaalbaar blijft.

De belangrijkste monitoruitkomsten tot nu toe:

- Tabel 2 laat zien hoe leerlingen zich over de profielen en leerwegen verdelen.
- Gemiddeld aantal leerlingen in profielen t.o.v. afdelingsvakken is in de basisberoepsgerichte leerweg met één gestegen, in de kaderberoepsgerichte leerweg met drie gestegen en in de gemengde leerweg met 4 afgenomen.
- In alle profielen ligt het gemiddeld aantal leerlingen per leerweg en vestiging lager dan dat je op basis van de leerlingaantallen in de onderliggende afdelingsvakken zou verwachten. Zo heeft PIE in de kaderberoepsgerichte leerweg gemiddeld genomen 14 leerlingen, terwijl de onderliggende afdelingsvakken Metaaltechniek, Electrotechniek, Installatietechniek, Metal-elektro en Instalelektro er gemiddeld respectievelijk 10, 10, 8, 12 en 12 hadden. Dit is praktisch verklaarbaar doordat vestigingen veelal maar één of hooguit twee van de afdelingsvakken boden die op zijn gegaan in de profielen. Op vestigingsniveau heeft dan ook nauwelijks een indikking van de leerlingmassa kunnen plaatsvinden. Tabel 3 laat de gemiddelde leerlingaantallen per profiel zien.

Tabel 2 Aandeel leerlingen per profiel en leerweg

Profiel	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*	*Totaal*
BWI	6,6%	5,6%	2,2%	5,1%
D&P	19,6%	21,9%	55,7%	29,1%
E&O	11,9%	14,7%	7,6%	12,2%
Gr	15,9%	14,0%	15,6%	14,9%
HBR	5,3%	5,1%	1,4%	4,3%
MaT	0,5%	0,4%	0,7%	0,5%
MVI	2,0%	3,1%	1,7%	2,4%
M&T	4,2%	2,8%	0,7%	2,7%
PIE	10,3%	9,1%	4,1%	8,3%
Z&W	23,8%	23,3%	10,3%	20,4%
Alle profielen	*100,0%*	*100,0%*	*100,0%*	*100,0%*

Tabel 3 Gemiddeld aantal leerlingen per vestiging

Profiel	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*
BWI	7,8	10,9	8
D&P	19,3	32,8	54,9
E&O	10,7	19,9	15,7
Gr	36,4	51,2	37,2
HBR	11,6	17,9	10,6
MaT	14,7	23,8	19,8
MVI	10,1	21	20,8
M&T	8,6	9,3	6,1
PIE	9,8	13,5	9,9
Z&W	16,4	25,2	19,6

Flexibel onderwijs en maatwerk

Met de vernieuwing hebben scholen de mogelijkheid zelf hun aanbod aan beroepsgerichte keuzevakken te bepalen. Het onderwijs kan op basis van keuzevakken flexibeler worden ingericht en aangepast aan regionale vragen van het vervolgonderwijs en arbeidsmarkt. Met

keuzevakken ontstaan voor leerlingen meer mogelijkheden voor maatwerk en zo een betere voorbereiding op vervolgonderwijs en arbeidsmarkt.

De belangrijkste monitoruitkomsten tot nu toe:
- Er zijn in 2017/2018 meer dan 140.000 examens afgenomen bij 128 van de 132 geregistreerde keuzevakken.
- Keuzevakken Ondernemen, Voorkomen van ongevallen & EHBO, Welzijn kind en jongere en Webshop zijn met meer dan 5.000 afgenomen examens de populairste keuzevakken.

LOB, leerlingen meer gemotiveerd, betere studieresultaten

Met de vernieuwing heeft LOB een prominentere plaats binnen het vmbo-onderwijs gekregen, zodat leerlingen meer keuzebegeleiding krijgen, zich bewuster worden van hun individuele mogelijkheden en zich beter kunnen oriënteren op vervolgonderwijs. Als gevolg van LOB en meer maatwerk raken leerlingen enthousiaster en meer gemotiveerd, wat een positieve invloed heeft op hun studieresultaten.

De belangrijkste monitoruitkomsten tot nu toe:
- Er zijn nog geen gegevens beschikbaar met betrekking tot leerlingen die onderwijs hebben gevolgd in profielen en LOB.
- Wel geeft het merendeel van de bevraagde oud-leerlingen, die in 2014 en 2015 in het derde jaar van het vmbo zaten, aan (zeer) tevreden te zijn over LOB. Zo'n 10% is ontevreden.
- Van de bevraagde oud-leerlingen geeft een meerderheid aan dezelfde opleiding te hebben gekozen als ze opnieuw konden kiezen.
- Studieresultaten, uitval & switch en vsv kunnen nu alleen inzichtelijk gemaakt worden voor de cohorten die geen of nauwelijks onderwijs in profielen hebben gevolgd. Dit geeft vergelijkingsmateriaal voor de komende jaren.
- Van de oud-leerlingen geeft meer dan de helft aan dat de vmbo-opleiding een goede basis was om een vervolgopleiding te kiezen én te volgen. Het merendeel is dan ook tevreden over het vmbo als basis voor een vervolgopleiding. De komende jaren wordt gemonitord hoe dit door de vernieuwing verandert.
- In 2016 en 2017 stroomden vmbo-leerlingen (cohorten die in 2014 en 2015 in derde leerjaar zaten) met name door naar bol-opleidingen op het mbo. Basisberoepsgerichte leerlingen doen dat op niveau 2, kaderleerlingen op niveau 3 en 4 en leerlingen uit de gemengde leerweg stromen door naar niveau 4.
- Vanuit de basisberoepsgerichte leerweg stroomt zo'n 18% de bbl in, vanuit kader is dat ongeveer 10%.
- Vanuit de vijf technische profielen stroomde in 2016 en 2017 tussen de 50 en 90% door naar een technische mbo-opleiding (om dit te berekenen zijn de afdelingsvakken omgezet in profielen). Vanuit Zorg & Welzijn stroomt bijna 70% door naar Zorg & Welzijn mbo en vanuit Economie & Ondernemen gaat meer dan 60% door naar Economie. Doorstroom vanuit Groen, D&P en Tl laat een meer gemêleerd beeld zien.

Conclusies

- Scholen hebben profielaanbod zo dicht mogelijk bij oude afdelingsvakken laten aansluiten. Er zijn 35 afdelingsvakken omgezet in 10 profielen. Omdat vestigingen veelal

maar één of hooguit twee van de afdelingsvakken boden die op zijn gegaan in de profielen, ligt het totaal aantal profielen dat wordt aangeboden in 17/18 10% lager dan het aantal afdelingsvakken dat in 14/15 werd aangeboden.

- Betaalbaar en organiseerbaar: doordat er zo veel profielen zijn ingevoerd zijn ligt het gemiddelde aantal leerlingen dat een profiel volgt per vestiging (zeer) laag. Vragen over organiseerbaarheid en betaalbaarheid blijven daardoor bestaan.
- Bij meeste vestigingen ligt er binnen een straal van 10 km een school die hetzelfde profiel binnen dezelfde straal aanbiedt: alleen bij profielen als Groen en HBR kennen de meeste vestigingen 'uniek' aanbod.
- Er is nog geen info beschikbaar over keuzevakken en LOB van leerlingen die daadwerkelijk een profiel gevolgd hebben. Dat volgt de komende jaren.

Inleiding

De beroepsgerichte programma's in de bovenbouw van het voortgezet middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) zijn met ingang van schooljaar 2016/2017 vernieuwd. Het gaat om een grootschalige vernieuwing waarbij het aantal programma's is teruggebracht naar tien profielen, loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) is verankerd in de onderwijsprogramma's en er naast een gemeenschappelijk deel en het profielvak expliciet ruimte is voor beroepsgerichte keuzevakken. Doel is te komen tot aantrekkelijk en toekomstbestendig onderwijsaanbod dat aansluit bij de huidige (beroeps)werkelijkheid en bij de vervolgopleidingen in het mbo.

De vernieuwing van het vmbo wordt van 2016 tot en met 2022 gemonitord en geëvalueerd. De opzet van het onderzoek maakt dat er zicht ontstaat op wat binnen de scholen gebeurt, tot welke resultaten dat leidt en hoe die resultaten zich tot de initiële doelstelling van de vernieuwingsoperatie verhouden.

Voorliggende rapportage heeft betrekking op deelonderzoek 3: de monitor. De monitor is bedoeld om in de periode 2016-2022 inzichtelijk te maken welke ontwikkelingen zich voordoen in het vmbo en tot welke effecten dat leidt.[1] Met de monitor kijken we naar de resultaten van de vernieuwing op basis van gegevens die (twee)jaarlijks worden verzameld. Het betreft gegevens op leerling-, vestiging-, school-, regionaal- en landelijk niveau.

Dit rapport is ingedeeld in zeven hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk gaat in op de vernieuwing en wat er onderzocht wordt. Tevens wordt de opzet van deze monitorrapportage besproken. Hoofdstuk 2 gaat in op actueel en herkenbaar aanbod, hoofdstuk 3 op betaalbaar en organiseerbaar onderwijs. Hoofdstuk 4 schetst de resultaten tot nu wat betreft flexibel onderwijs en maatwerk. Hoofdstuk 5 gaat in op LOB, motivatie van leerlingen en hun studieresultaten. Hoofdstuk 6 gaat kort in op de context van de vernieuwing. Hoofdstuk 7 schetst de samenvatting en conclusies.

[1] Deelonderzoek 5, de effectmeting, is bedoeld om vast te stellen of beoogde effecten zich daadwerkelijk voordoen.

1 Vernieuwing vmbo: wat gebeurt er en wat wordt onderzocht?

Met ingang van schooljaar 2016/2017 zijn de beroepsgerichte programma's van het vmbo vernieuwd. Deze vernieuwing is vanaf 2011 voorbereid en pilotscholen hebben met de nieuwe programma's geëxperimenteerd. Vanaf schooljaar 2017/18 dienen alle leerlingen in leerjaar drie onderwijs te volgen in een van de tien profielen.

Voor de vernieuwing waren vier aanleidingen. Ten eerste was er sprake van verouderd onderwijsaanbod; de beroepsgerichte programma's waren sinds de invoering van het vmbo in 1999 nauwelijks veranderd. Ten tweede hadden scholen moeite met de organisatie van de 35 (veelal kleine) afdelingsvakken die waren ontstaan. Er was dan ook behoefte aan vereenvoudiging van de structuur (aanleiding 3). Bovendien was er behoefte aan meer maatwerk, zowel op leerling-, school- als regionaal niveau (aanleiding 4) (zie Van den Berg et al, 2017).

Om te komen tot een 'vernieuwd vmbo' zijn de volgende doelen geformuleerd:

Aantrekkelijk en toekomstbestendig onderwijsaanbod dat:
1. aansluit bij de huidige (beroeps)werkelijkheid en bij de vervolgopleidingen in het mbo;
2. organiseerbaar is, ook bij een dalend aantal leerlingen of bij een wijziging in keuzes van leerlingen;
3. herkenbaar en overzichtelijk is, waarbij leerlingen en ouders weten waar ze voor kiezen.

Hiertoe zijn drie maatregelen genomen:
1. De invoering van tien nieuwe profielen in de beroepsgerichte leerwegen.
   De vier sectoren in het vmbo met bijbehorende 35 afdelingsprogramma's zijn losgelaten en vervangen door tien nieuwe profielen die inhoudelijk zijn geactualiseerd. Ieder profiel heeft een breder karakter dan de voormalige beroepsgerichte afdelingsprogramma's.
2. Introductie van een nieuwe structuur bestaande uit een kern, profielvakken en beroepsgerichte keuzevakken.
   In de nieuwe structuur zijn profielvakken breed van opzet en kunnen leerlingen zelf via beroepsgerichte keuzevakken kiezen voor een verdieping van het profielprogramma of juist een verbreding. Deze structuur biedt scholen de mogelijkheid om de inhoud van het beroepsgerichte onderwijs aan te passen aan de individuele leerling en/of aan behoeften van de regionale arbeidsmarkt en vervolgonderwijs.
3. Opname van loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) in de examenprogramma's.
   In de nieuwe examenprogramma's staat LOB centraal. LOB is bedoeld om leerlingen te helpen bij de ontwikkeling van hun loopbaancompetenties en bij het maken van keuzes. De leerling moet een loopbaandossier opbouwen. Een school geeft in zijn Programma van toetsing en afsluiting (PTA) aan hoe LOB wordt georganiseerd, wat daarvan het eindresultaat is en op welke wijze LOB wordt afgesloten. LOB wordt ook als apart onderdeel opgenomen in de theoretische leerweg.

1.1 Monitor en evaluatie van de vernieuwing

Om te onderzoeken hoe de vernieuwing verloopt en welke resultaten bereikt worden, loopt er van 2016 tot en met 2022 een monitor- en evaluatieonderzoek. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een consortium bestaande uit: ResearchNed, SEO Economisch Onderzoek, ecbo, Bureau Turf en het Research Centre for Education and the Labour Market (ROA). Het onderzoek wordt gefinancierd door NRO en kent een begeleidingscommissie die door NRO is samengesteld.

Het onderzoek bestaat uit vijf delen:

1. Reconstructie van de beleidstheorie:
   - Status: afgerond.[2]
2. Procesevaluatie:
   - Status: afgerond.[3]
3. Monitor:
   - Status: lopend.[4]
4. Verklarende evaluatie:
   - Status: start 2020.
5. Effectmeting:
   - Status: start 2021.

Met de reconstructie van de beleidstheorie is duidelijk geworden welke veranderingen en resultaten verwacht worden van de vernieuwing, zowel op school- als leerlingniveau. Figuur 1.1 geeft het schematisch weer (zie ook Van den Berg et al., 2017).

Op basis van de gereconstrueerde beleidstheorie zijn acht hypothesen opgesteld:

1. Door de vernieuwing van de beroepsgerichte examenprogramma's wordt het onderwijs dusdanig geactualiseerd dat het inhoudelijk beter aansluit op het mbo-vervolgonderwijs en de behoefte op de (regionale) arbeidsmarkt.
2. Door de vervanging van 35 beroepsgerichte programma's door tien nieuwe profielen ontstaat er meer leerlingenmassa per profiel, waardoor het onderwijs beter organiseerbaar wordt en daarmee betaalbaar blijft.
3. Omdat scholen zelf hun aanbod aan beroepsgerichte keuzevakken bepalen en de mogelijkheid krijgen om nieuwe beroepsgerichte keuzevakken te ontwikkelen en aan te bieden, kan het (aanbod van) onderwijs flexibeler worden ingericht en zijn scholen in staat om vakken aan te passen aan regionale vragen van vervolgonderwijs en arbeidsmarkt.
4. Door de invoering van keuzevakken ontstaan meer mogelijkheden voor leerlingen om een meer individuele leerloopbaan in te richten, zowel in de breedte als in de diepte. Hierdoor ontstaat meer maatwerk en worden leerlingen beter voorbereid op vervolgonderwijs en arbeidsmarkt.
5. De prominentere plek van LOB binnen het onderwijs zorgt dat leerlingen meer keuzebegeleiding ontvangen, een bredere oriëntatie op het vervolgonderwijs krijgen en meer inzicht in hun loopbaancompetenties. Daardoor krijgen ze een goed beeld van hun individuele mogelijkheden en komen ze tot een beter passende opleidingskeuze.

[2] Zie: Van den Berg, et al. 2017
[3] Zie: Mulder, et al. 2019.
[4] Zie Mulder & Cuppen, 2017.

6. Als gevolg van de prominente plek van LOB binnen het onderwijs en meer mogelijkheden tot maatwerk, raken leerlingen enthousiaster en meer gemotiveerd, wat een positieve invloed heeft op hun studieresultaten.
7. Doordat scholen zich via de keuze van profielen en beroepsgerichte keuzevakken sterker kunnen profileren, ontstaat er voor leerlingen en ouders een overzichtelijker school- en opleidingsaanbod.
8. Doordat vmbo-scholen afspraken met elkaar maken over wie welke profielen aanbiedt, komt er een regionaal dekkend onderwijsaanbod tot stand, dat als gevolg van afstemming met het mbo-onderwijs en de arbeidsmarkt aansluit bij de regionale behoefte.

De beleidstheorie en bijbehorende hypothesen vormen het fundament van het onderzoek. In elke rapportage wordt dan ook aangegeven op welke zaken wordt ingegaan en hoe deze zich verhouden tot het geheel van de hypothesen.

Figuur 1.1 Overzicht beleidstheorie vernieuwing: van aanleiding tot veranderingen en resultaten

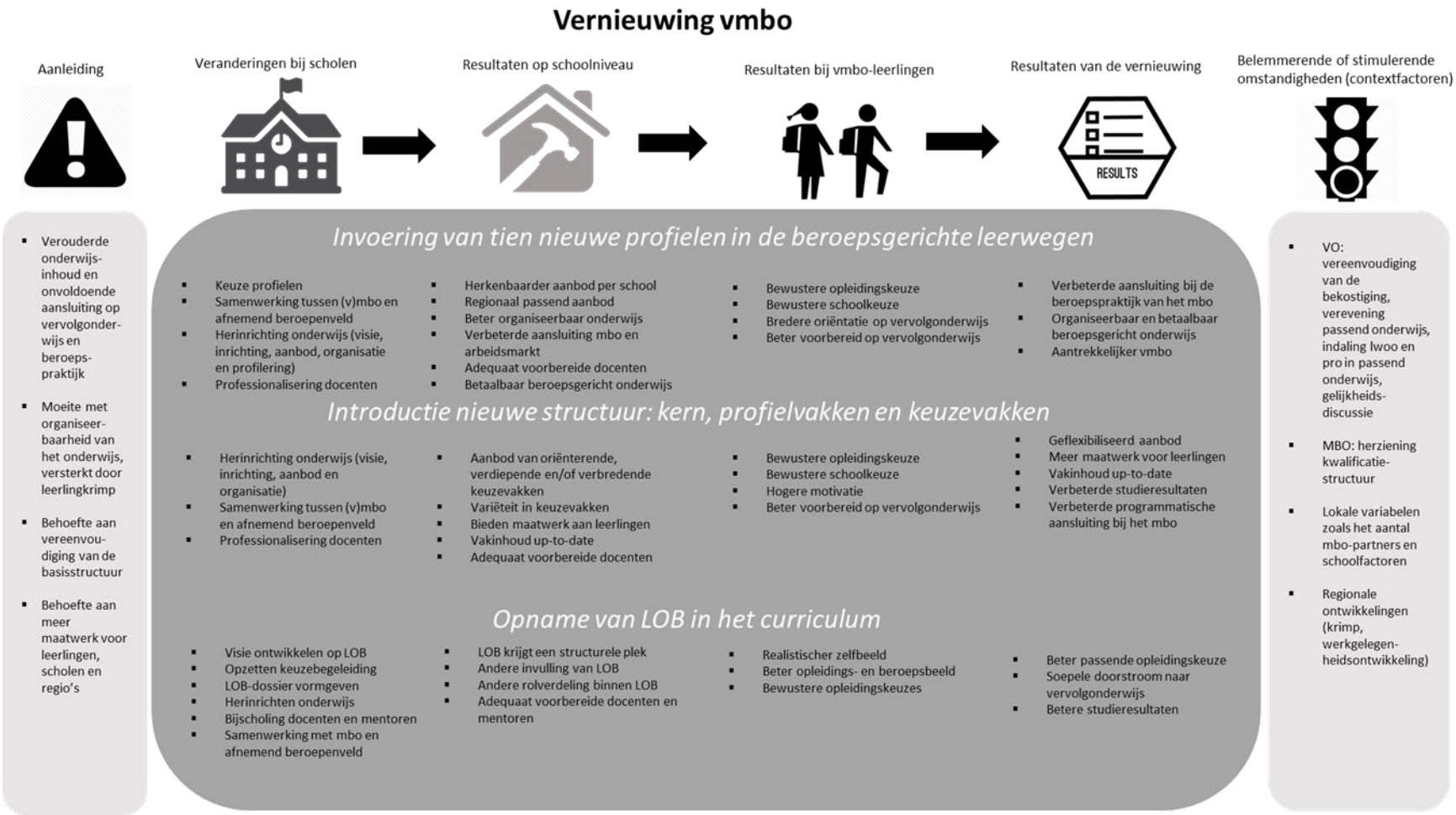

1.2 Opzet monitorrapportage

In deze monitorrapportage richten we ons op de uitkomstmaten van de vernieuwing die eerder bij het reconstrueren van de beleidstheorie zijn vastgesteld en terugkomen in de acht hypothesen. Deze uitkomstmaten zijn sterk met elkaar verbonden en overlappen deels. Het rapport is daarom opgebouwd aan de hand van overkoepelende termen:

1. Scholingsaanbod (gebaseerd op hypotheses 7, 8 en 1):
    a. Structuur vmbo.
    b. Aantal scholen/vestigingen.
    c. Profielaanbod per vestiging (vs afdelingsvakken per vestiging).
    d. Overzichtelijk, actueel en aantrekkelijk aanbod?

2. Betaalbaar & organiseerbaar onderwijs (gebaseerd op hypothese 2):
    a. Leerlingaantallen:
        i. Vmbo.
        ii. Beroepsgerichte leerwegen.
        iii. Leerweg.
        iv. Profielen.
        v. Vergelijking afdelingsvakken.

3. Flexibeler onderwijs en maatwerk (gebaseerd op hypotheses 3 en 4):
    a. Keuzevakken.
    b. Type keuzevakken.
    c. Voorbereiding op vervolgonderwijs en arbeidsmarkt.

4. Enthousiaste, gemotiveerde leerlingen, betere studieresultaten (gebaseerd op hypotheses 5 en 6):
    a. LOB, meer keuzebegeleiding.
    b. Betere studiekeuze vmbo.
    c. Vsv & switch.
    d. Keuze mbo.
    e. Uitval en switch.

Om de uitkomstmaten te monitoren wordt gebruik gemaakt van BRON-gegevens van DUO en de VO-Monitor van CBS/ROA. De bronnen worden in Bijlage I nader toegelicht.

2 Actueel en herkenbaar aanbod

Doordat scholen zich via de keuze van profielen en beroepsgerichte keuzevakken sterker kunnen profileren, ontstaat er voor leerlingen en ouders ***een overzichtelijker school- en opleidingsaanbod****.*

Doordat vmbo-scholen afspraken met elkaar maken over wie welke profielen aanbiedt, komt er een ***regionaal dekkend onderwijsaanbod*** *tot stand, dat als gevolg van afstemming met het mbo-onderwijs en de arbeidsmarkt aansluit bij de regionale behoefte.*

Door de vernieuwing van de beroepsgerichte examenprogramma's wordt het onderwijs dusdanig ***geactualiseerd*** *dat het inhoudelijk beter aansluit op het mbo-vervolgonderwijs en de behoefte op de (regionale) arbeidsmarkt.*

Bovenstaande hypotheses gaan over actueel en herkenbaar onderwijs. Om te onderzoeken of de gedachtegang achter deze hypothese zich in de praktijk voordoet, is dit hoofdstuk als volgt opgebouwd: eerst wordt gekeken naar ontwikkelingen in de algemene structuur van het vmbo, zoals het aantal vestigingen waar beroepsgericht onderwijs gevolgd wordt, welke profielen er per vestiging worden aangeboden en de verdeling van leerlingen over de profielen en leerwegen. Vervolgens wordt weergegeven hoe de oude afdelingsvakken zijn omgezet naar profielen. Tot slot wordt ingegaan op hoe oud-leerlingen aankijken tegen het aanbod.

2.1 Structuur vmbo

Het vmbo bestaat uit vier leerwegen. Drie beroepsgerichte leerwegen; de basisberoepsgerichte leerweg, de kaderberoepsgerichte leerweg en de gemengde leerweg. De vierde leerweg is de theoretische leerweg. Elk jaar stromen er zo'n 110.000 leerlingen het derde leerjaar van het vmbo in en tabel 2.1 laat zien hoe zij zich over de leerwegen verdelen.

Tabel 2.1 Instroom derdejaars vmbo-leerlingen per leerweg '14-'17

Jaar	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*	*Theoretisch*	*Totaal*
2014	20.686	29.368	17.244	38.783	*106.081*
2015	22.983	31.220	17.411	41.055	*112.669*
2016	22.287	32.546	17.724	39.968	*112.525*
2017	19.880	30.814	17.081	39.873	*107.648*

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

In 2017 is een afname te zien van het totaal aantal vmbo-leerlingen in het derde leerjaar. De afname van 4,3% wordt veroorzaakt door minder instromers binnen de beroepsgerichte leerwegen (-6,6%). De specifieke verdeling van de instroom binnen het vmbo over de jaren wordt gedemonstreerd in figuur 2.1.

Figuur 2.1 Aandelen derdejaarsleerlingen naar leerweg 2014-2017

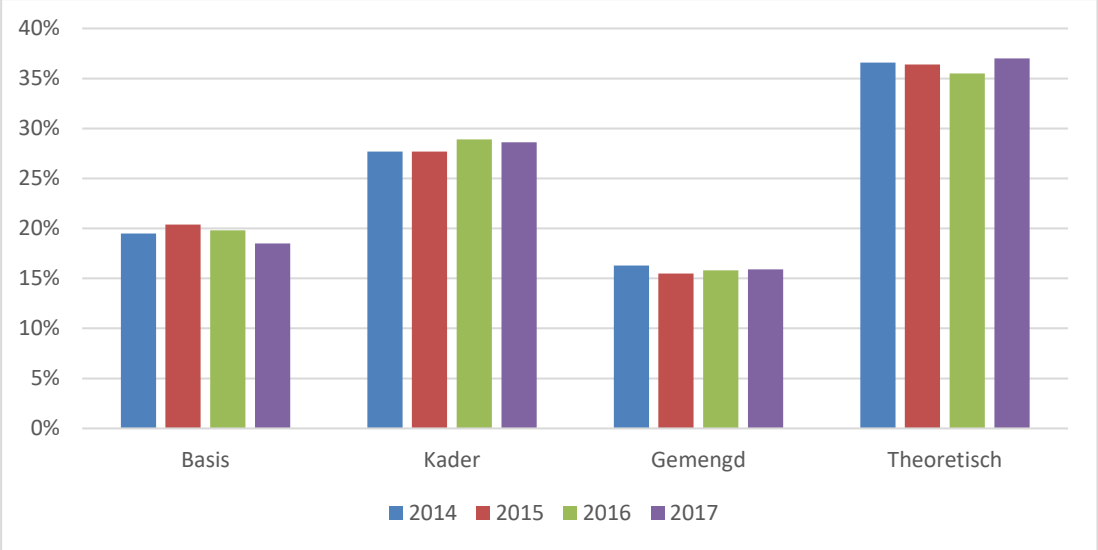

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

In een eerste oogopslag lijkt het alsof de aandelen van de leerwegen in figuur 2.1 min of meer hetzelfde blijven. De afname of toename binnen de basisberoepsgerichte leerweg varieert echter tussen de -10,8% en +11% op jaarbasis. Bij kader zijn deze cijfers iets gematigder met een stijging van 6,3% in 2015 tot een krimp van 5,3% in 2017. De procentuele toe- en afname van het aantal leerlingen wordt gedemonstreerd in tabel 2.2.

Tabel 2.2 Toe- en afname van leerlingaantal per leerweg t.o.v. het jaar ervoor

Jaar	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*	*Beroeps*	*Theoretisch*	*Totaal*
2015	11,1%	6,0%	1,0%	6,4%	5,9%	*6,2%*
2016	-3,0%	4,2%	1,8%	1,3%	-2,6%	*-0,1%*
2017	-10,0%	-5,3%	-3,6%	-6,6%	-0,2%	*-4,3%*

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

De vernieuwing gaat over de vernieuwing van de beroepsgerichte leerwegen. In het vervolg van deze monitor ligt de focus dan ook op deze leerwegen. De theoretische leerweg wordt waar interessant ter vergelijking opgenomen.

2.2 Aantal vmbo-scholen en -vestigingen

Er zijn ongeveer 450 scholen waar leerlingen vmbo-onderwijs volgen. Deze 450 scholen hebben een kleine 600 vestigingen met beroepsgerichte leerwegen.

Het aantal scholen en vestigingen verandert, lichtjes, over de jaren. Zo is het aantal vestigingen dat beroepsgerichte leerwegen biedt afgenomen van 593 in 2014 naar 580 in 2017 (Zie tabel 2.3).

Tabel 2.3 Aantal vestigingen over de jaren 2014-2017

Jaar	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*	*Theoretisch*	*Scholen*	*Beroepsgericht*	*Totaal*
2014	490	502	324	570	450	593	*923*
2015	497	502	315	579	449	589	*932*
2016	493	499	318	579	448	583	*930*
2017	492	505	327	593	446	580	*935*

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Het aantal vestigingen waar leerlingen onderwijs in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg volgen ligt rond de 500. De gemengde leerweg wordt op iets meer dan 300 vestigingen gevolgd.

Op de meeste vestigingen kunnen verschillende leerwegen worden gevolgd. Zo wordt op zo'n kleine 180 vestigingen zowel de basis- als kader als de gemengde leerweg gevolgd (zie tabel 2.4). Op iets meer dan 130 vestigingen wordt de basis-, kader en theoretische leerweg gevolgd. Op zo'n 110 vestigingen wordt alleen de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg gevolgd. We zien daarbij slechts kleine verschuivingen tussen 2014 en 2017.

Tabel 2.4 Aanbod van leerwegen per vestiging in 2014 en 2017

Bb	*Kb*	*Gl*	*Tl*	*Vestigingen '14*	*Vestigingen '17*	*Aandeel '14*	*Aandeel '17*	*Verschil '14 - '17*
x	x	x		176	178	19%	19%	+2 (0%)
x	x		x	135	131	15%	14%	-4 (-1%)
x	x			113	110	12%	12%	-3 (0%)
x	x	x	x	56	67	6%	7%	+11 (1%)
		x		49	42	5%	4%	-7 (-1%)
		x	x	32	27	3%	3%	-5 (0%)
	x		x	11	8	1%	1%	-3 (0%)
	x	x		7	7	<1%	1%	0
	x	x	x	3	4	<1%	<1%	+1 (0%)
x				7	4	<1%	<1%	-3 (0%)
	x			1	0	<1%	0%	-1 (0%)
x			x	2	0	<1%	0%	-2 (0%)
x		x		0	1	<1%	<1%	+1 (0%)
x		x	x	1	1	<1%	<1%	0
			x	330	355	36%	38%	+25 (2%)

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

2.3 Profielaanbod per vestiging

In 2014/2015 zijn pilotscholen gestart met het aanbieden van profielen in de beroepsgerichte leerwegen. In 2016/2017 mochten alle vmbo-scholen onderwijs in profielen geven en vanaf schooljaar 2017/2018 dienen alle derdejaarsleerlingen onderwijs in een profiel te volgen.

Tabel 2.5 laat zien hoe het aantal vestigingen dat onderwijs in profielen aanbiedt gegroeid is tot bijna 95% in 2017. Er zijn in 2017/2018 33 vestigingen die leerlingen inschrijven in afdelingsvakken[5], dan wel vakmanschaps-, technologie-, en beroepsroutes.

Tabel 2.5 Vestigingen die profielen aanbieden over de jaren 2014-2017

Jaar	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*	*Totaal*
2014	21	22	9	*24*
2015	48	48	22	*54*
2016	392	400	216	*448*
2017	469	482	290	*547*

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Figuur 2.2 laat per leerweg zien hoeveel procent van de vestigingen er per jaar de profielen heeft ingevoerd. Duidelijk is dat de meeste vestigingen op profielen zijn overgaan in schooljaar 2016/2017.

Figuur 2.2 Mate waarin profielen worden aangeboden per leerweg '14-'17

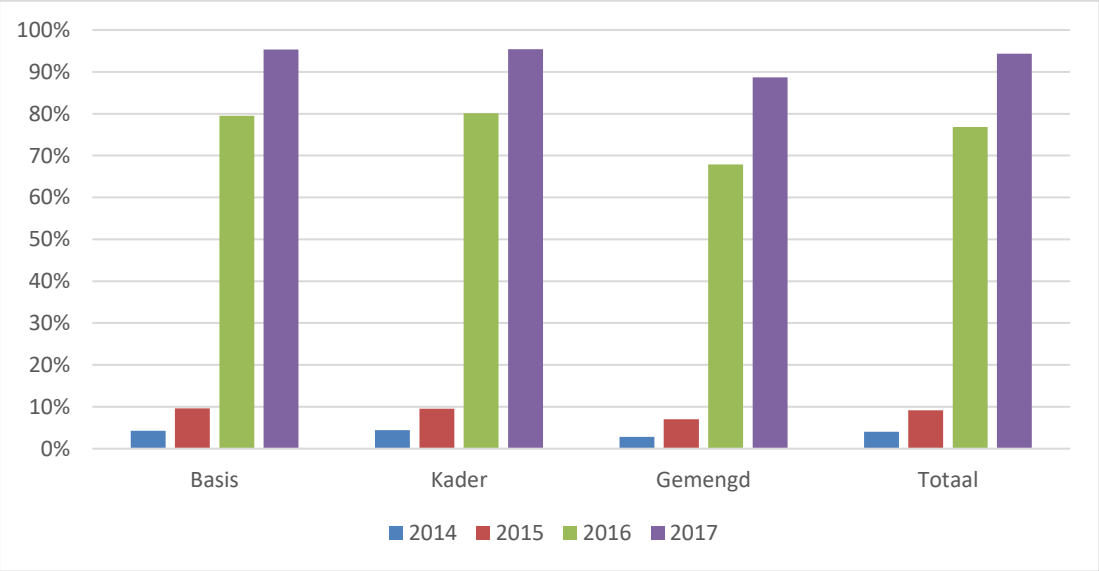

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

2.3.1 Van vakafdeling naar profiel: wat veranderde er op vestigingsniveau?

Hoe is de omschakeling van afdelingsvakken naar profielen verlopen? Tabel 2.6 geeft weer hoe de afdelingsvakken door scholen omgezet konden worden naar profielen. Zo gingen 'bouwtechniek' en 'bouwbreed' over in BWI en konden metaaltechniek, elektrotechniek, installatietechniek, metal-elektro en instalektro worden omgezet in PIE.

[5] In 17/18 mochten scholen leerlingen niet meer op afdelingsvakken registreren. Dat dit toch gebeurt is berust op administratieve fouten, wat normaal is bij grootschalige veranderingen als de vernieuwing. De foutieve registraties zullen de komende jaren door scholen en DUO hersteld worden. In deze rapportage worden de foutieve registraties buiten beschouwing gelaten. Indien hersteld, worden ze opgenomen in komende rapportages.

Tabel 2.6 Conversietabel om afdelingen om te zetten in profielen

Vakafdeling	*Profiel*
Bouwtechniek	Bouwen, Wonen & Interieur
Bouw-breed	Bouwen, Wonen & Interieur
Intersectoraal dienstverlening & commercie	Dienstverlening & Producten
Intersectoraal technologie & dienstverlening	Dienstverlening & Producten
Intersectoraal technologie & commercie	Dienstverlening & Producten
Technologie in de gemengde leerweg	Dienstverlening & Producten
Sport, dienstverlening & veiligheid	Dienstverlening & Producten
Administratie	Economie & Ondernemen
Handel & verkoop	Economie & Ondernemen
Mode en techniek	Economie & Ondernemen
Mode & commercie	Economie & Ondernemen
Handel & administratie	Economie & Ondernemen
Landbouw & natuurlijke omgeving	Groen
Landbouw-breed	Groen
Consumptief	Horeca, Bakkerij & Recreatie
Consumptief-breed	Horeca, Bakkerij & Recreatie
Kust-, rijn- en binnenvaart	Maritiem & Techniek
Haven- & vervoersschool	Maritiem & Techniek
Grafimedia	Media, Vormgeving & Ict
Ict-route	Media, Vormgeving & Ict
Voertuigentechniek	Mobiliteit & Transport
Transport & logistiek	Mobiliteit & Transport
Metaaltechniek	Produceren, Installeren & Energie
Elektrotechniek	Produceren, Installeren & Energie
Installatietechniek	Produceren, Installeren & Energie
Metal-elektro	Produceren, Installeren & Energie
Instalektro	Produceren, Installeren & Energie
Verzorging	Zorg & Welzijn
Uiterlijke verzorging	Zorg & Welzijn
Zorg & welzijn-breed	Zorg & Welzijn
Techniek-breed	Drie mogelijke profielen*

** Programma's van de afdeling techniek-breed zijn verdeeld over de profielen BW&I, PIE en M&T*

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Om een beeld te krijgen van hoe scholen de afdelingsvakken uit 14/15 hebben omgezet naar profielen in 17/18, is Tabel 2.7 opgenomen. Deze tabel laat zien in hoeverre vestigingen in 17/18 profielen aanbieden die horen bij de afdelingsvakken die zij in 14/15 aanboden. Zo blijkt van de vestigingen die in 14/15 de vakafdeling bouwtechniek aanboden, 81% in 17/18 BWI aan te bieden. Van de vestigingen die in 14/15 intersectorale programma's aanboden, biedt ongeveer 70% D&P in 17/18. En van de vestigingen die in 14/15 Transport & Logistiek aanboden, biedt 40% het profiel Mobiliteit & Transport in 17/18.

Tabel 2.7 Keuze voor het bijbehorende profiel per afdeling in percentages

Vakafdeling	*Profiel*	*Profiel %*
Bouwtechniek	Bouwen, Wonen & Interieur	81
Bouw-breed	Bouwen, Wonen & Interieur	73
Intersectoraal dienstverlening & commercie	Dienstverlening & Producten	75
Intersectoraal technologie & dienstverlening	Dienstverlening & Producten	67
Intersectoraal technologie & commercie	Dienstverlening & Producten	71
Technologie in de gemengde leerweg	Dienstverlening & Producten	70
Sport, dienstverlening & veiligheid	Dienstverlening & Producten	66
Administratie	Economie & Ondernemen	68
Handel & verkoop	Economie & Ondernemen	78
Mode en techniek	Economie & Ondernemen	-----
Mode & commercie	Economie & Ondernemen	56
Handel & administratie	Economie & Ondernemen	74
Landbouw & natuurlijke omgeving	Groen	71
Landbouw-breed	Groen	76
Consumptief	Horeca, Bakkerij & Recreatie	85
Consumptief-breed	Horeca, Bakkerij & Recreatie	89
Kust-, rijn- en binnenvaart	Maritiem & Techniek	100
Haven- & vervoersschool	Maritiem & Techniek	100
Grafimedia	Media, Vormgeving & Ict	72
Ict-route	Media, Vormgeving & Ict	51
Voertuigentechniek	Mobiliteit & Transport	75
Transport & logistiek	Mobiliteit & Transport	40
Metaaltechniek	Produceren, Installeren & Energie	71
Elektrotechniek	Produceren, Installeren & Energie	77
Installatietechniek	Produceren, Installeren & Energie	91
Metal-elektro	Produceren, Installeren & Energie	75
Instalektro	Produceren, Installeren & Energie	73
Verzorging	Zorg & Welzijn	79
Uiterlijke verzorging	Zorg & Welzijn	75
Zorg & welzijn-breed	Zorg & Welzijn	78
Techniek-breed	Drie mogelijke profielen*	47

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Tabel 2.8 gaat dieper in op de omzetting in profielen. Voor elke vestiging is bepaald welke afdelingsvakken werden aangeboden in 14/15 en welke profielen in 17/18. Een vestiging die in 2014 landbouw-breed, bouwtechniek en bouw-breed aanbood zou bij één op één omzetting in 2017 de profielen BWI en Groen moeten aanbieden.

Uit tabel 2.8 valt op te maken dat er in 14/15 128 vestigingen waren die de afdelingsvakken bouwtechniek of bouw-breed aanboden. Van die 128 hebben er 28 'niet omgezet' naar BWI. Dit resulteert in een omzettingspercentage van 78%. Vervolgens is gekeken welke vestigingen die in 2014 geen leerlingen hadden die de afdelingsvakken bouwtechniek of bouw-breed volgden, in 2017 wél BWI aanbieden. De kolom 'extra gekozen' bevat het aantal vestigingen dat 'extra' profielen is gaan aanbieden, in het geval van BWI 56. Op deze manier is voor alle profielen de netto toename vastgesteld. Voor BWI geldt dat meer vestigingen dit profiel zijn gaan aanbieden dan dat er op grond van de situatie in 2014 verwacht zou worden. PIE kent een toename van 37 procentpunt. Ook Maritiem en Motorvoertuigen & Transport is toegenomen, net als HBR.

Andere profielen worden in 2017 minder aangeboden dan dat je op basis van de situatie in 2014 zou verwachten. MVI bijvoorbeeld kent een afname van 40%. Wat dit voor het totaal van aangeboden afdelingsvakken betekent ten opzichte van het aantal profielen, wordt in de volgende paragraaf besproken.

Tabel 2.8 Omzetting van afdelingen die vestigingen in 14/15 boden naar profielen in 17/18[6]

Profiel	*Vesti-gingen '14*	*Niet omgezet*	*Omzetting %*	*Extra gekozen*	*Netto toename*	*Netto %*
BWI	128	28	78%	56	28	122
D&P	337	119	65%	26	-93	72
E&O	278	76	73%	27	-49	82
Gr	102	25	75%	3	-22	78
HBR	77	10	87%	13	3	104
MaT	3	0	100%	1	1	133
MVI	63	28	56%	3	-25	60
M&T	80	23	71%	32	9	111
PIE	141	42	70%	94	52	137
Z&W	309	72	77%	31	-41	87
Totaal					*-137*	*86*

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

2.3.2 Aantal profielen per vestiging

Met het invoeren van tien profielen was het de verwachting dat vestigingen minder profielen zouden aanbieden dan dat ze eerder afdelingsvakken aanboden. Is die verwachting uitgekomen?

Tabel 2.9.a Aantal aangeboden afdelingsvakken 2014-2017

Jaar	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*
2014	1.477	1500	517
2015	1.415	1414	494
2016	304	303	147
2017	45	37	41

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Tabel 2.9.b Aantal aangeboden profielen 2014-2017

Jaar	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*
2014	46	48	9
2015	95	93	28
2016	1082	1102	393
2017	1314	1349	517

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Tabellen 2.9a-b laten zien hoeveel afdelingsvakken en profielen er in totaal werden en worden aangeboden. Zo werden er in 2014, over alle vestigingen heen, bijna 1.500 afdelingsvakken aangeboden in de basisberoepsgerichte leerweg. In 2017/2018 is dit aantal

[6] Deze tabel beschouwt enkel vestigingen uit 2014 met leerlingen uit cohort 2014 binnen de afdelingen voor alle beroepsgerichte leerwegen. Dit betekent dat vestigingen die in cohort 2014 geen leerlingen op afdelingensvakken hadden ingeschreven niet zijn meegenomen. Vestigingen zijn tot 2017 gevolgd om de mate van omzetting te bepalen. Dit is bepaald aan de hand van tabel 2.6 (de conversietabel). Met behulp van de elementcodes is er op leerlingniveau bepaald in welke afdelingsvakken geregistreerd werd in cohort 2014 en welke profiel er in cohort 2017. Omdat de vakafdeling techniek-breed matcht met meerdere profielen is deze niet meegenomen, als een vestiging immers meerdere bij techniek-breed horende profielen aanbiedt zou dit 'dubbel' tellen.

teruggelopen naar 45. Het aantal profielen in de basisberoepsgerichte leerweg is daarentegen van 46 in 2014 opgelopen tot 1.314 in 17/18.

De vergelijking tussen 14/15 en 17/18 in tabel 2.9.c laat zien dat het totaal aantal profielen in 2017 niet ver onder het totaal aantal afdelingen in 2014 lag. In de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg worden er ongeveer 10% minder profielen aangeboden. In de gemengde leerweg ligt het aantal profielen gelijk aan het aantal afdelingsvakken.

Tabel 2.9.c Vergelijking tussen aantal afdelingsvakken 2014 en aantal profielen 2017

Jaar	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*
2014 afd	1.477	1.500	517
2017 prof	1.314	1.349	517
Verschil	163 (11%)	151 (10%)	0 (0%)

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Omdat er in 17/18 bijna evenveel profielen worden aangeboden als dat er in 14/15 afdelingsvakken waren, en zoals eerder besproken het aantal vestigingen grofweg hetzelfde is gebleven, verwachten we dat het gemiddelde aanbod van afdelingen in 2014 ongeveer gelijkligt aan dat van de profielen in 2017.

Dat blijkt inderdaad het geval te zijn zoals Tabel 2.10 laat zien. Het gemiddeld aantal profielen per vestiging in 2017 wijkt met 2,8 een half af van het gemiddeld aantal afdelingsvakken (3,2) per vestiging in 2014.

Tabel 2.10 Gemiddeld aantal afdelingsvakken en profielen per vestiging in 2014 en 2017

Jaar	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*	*Totaal*
Afdelingsvakken 2014	3,1	3,0	1,6	*3,2*
Profielen 2017	2,8	2,8	1,8	*2,8*

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Figuur 2.3 Aantal profielen per vestiging in 2017/2018

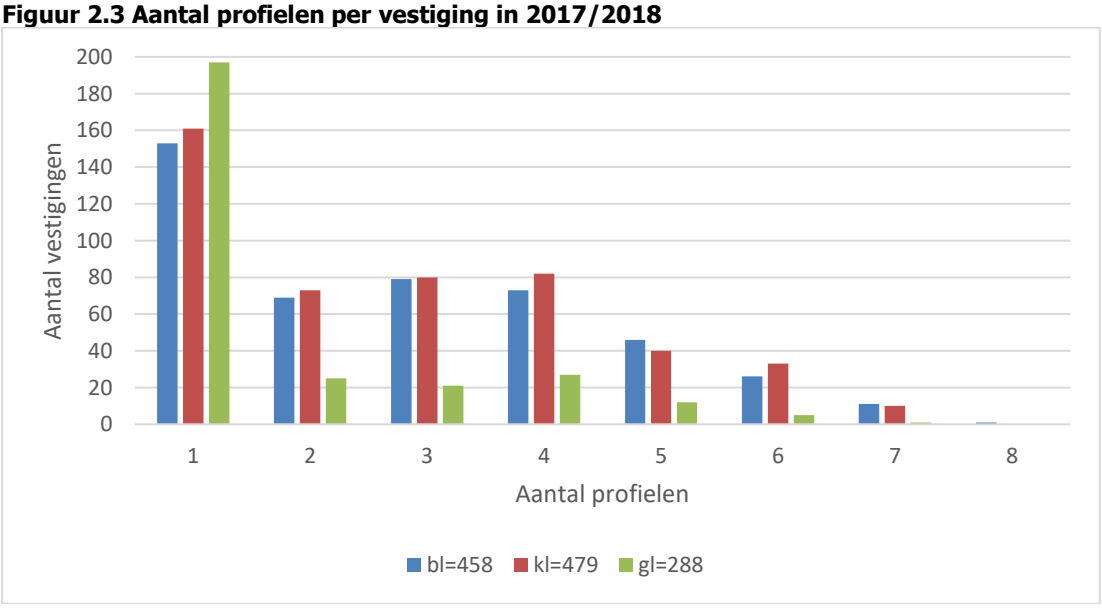

Hoeveel profielen er per vestiging worden aangeboden in 2017/2018 wordt weergegeven in figuur 2.3. De meeste vestigingen bieden één profiel, een minderheid biedt meer dan drie profielen.

Zo zitten van de 458 vestigingen met een basisberoepsgerichte leerweg op 153 (34%) vestigingen alle leerlingen in 1 profiel, op 69 (15%) in 2 en op 79 (17%) in 3 profielen. Geen enkele locatie biedt 8 of meer profielen aan. Het patroon in de kaderberoepsgerichte leerweg is vergelijkbaar. Op de meeste vestigingen waar de gemengde leerweg wordt aangeboden bestaat het aanbod uit één profiel.

2.4 Overzichtelijk, actueel en aantrekkelijk aanbod?

Leidt de vernieuwing tot een overzichtelijk, actueel een aantrekkelijk aanbod voor leerlingen en ouders? Kunnen zij hun weg vinden, ervaren zij het onderwijs als actueel en aantrekkelijk om te volgen? De verwachting vooraf was dat de vernieuwing dit zou bewerkstelligen. Is dat daadwerkelijk het geval?

2.4.1 Overzichtelijkheid onderwijsaanbod ouders en leerlingen

Bijna alle beroepsgerichte leerweg vestigingen hebben in 2017 de profielen ingevoerd. Hoe dit tot stand is gekomen over de jaren 2014 tot 2017 wordt gedemonstreerd in tabel 2.11.

Tabel 2.11 Aandeel vestigingen dat profielen aanbiedt 2014-2017

	Basis				*Kader*				*Gemengd*			
Profiel	*14*	*15*	*16*	*17*	*14*	*15*	*16*	*17*	*14*	*15*	*16*	*17*
BWI	1%	3%	26%	32%	*1%*	*2%*	*26%*	*30%*	0%	1%	12%	12%
D&P	1%	2%	29%	38%					1%	3%	35%	46%
E&O	1%	2%	37%	42%	*1%*	*3%*	*38%*	*43%*	1%	1%	17%	22%
Gr	0%	1%	14%	16%					0%	1%	15%	19%
HBR	1%	1%	13%	17%	*1%*	*1%*	*13%*	*17%*	0%	0%	4%	6%
MaT	0%	0%	1%	1%					0%	0%	1%	2%
MVI	1%	1%	6%	7%	*1%*	*1%*	*7%*	*9%*	0%	1%	2%	4%
M&T	1%	2%	15%	18%					0%	0%	6%	5%
PIE	2%	3%	34%	40%	*2%*	*3%*	*34%*	*40%*	0%	1%	14%	19%
Z&W	1%	4%	45%	55%					0%	1%	19%	24%

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

In 2017/2018 wordt in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg het profiel Zorg & Welzijn op 55% van alle vestigingen aangeboden. In de gemengde leerweg wordt Dienstverlening & Producten het vaakst aangeboden: 46% van alle vestigingen biedt dit profiel. Economie & Ondernemen, PIE en D&P worden in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg op ongeveer 40% van de vestigingen aangeboden. De minst aangeboden profielen zijn binnen alle leerwegen MVI en Maritiem & Techniek.

Tabel 2.12 Aantal naburige vestigingen met zelfde aanbod 2017/2018

	0 naburige vestigingen			*1-2 naburige vestigingen*			*3+ naburige vestigingen*		
Profiel	*BB*	*KB*	*GL*	*BB*	*KB*	*GL*	*BB*	*KB*	*GL*
BWI	32%	36%	63%	52%	49%	38%	15%	14%	0%
D&P	27%	25%	21%	48%	47%	49%	24%	28%	30%
E&O	19%	19%	42%	39%	35%	40%	43%	46%	18%
Gr	67%	67%	71%	32%	32%	29%	1%	1%	0%

HBR	61%	62%	80%	35%	33%	20%	5%	5%	0%
MaT	50%	60%	40%	50%	40%	60%	0%	0%	0%
MVI	53%	50%	67%	44%	27%	33%	3%	23%	0%
M&T	52%	52%	88%	41%	42%	12%	7%	7%	0%
PIE	26%	26%	49%	50%	49%	44%	24%	24%	7%
Z&W	18%	17%	42%	40%	40%	46%	42%	43%	12%

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Is er sprake van uniek aanbod? Om dit te onderzoeken is per vestiging gekeken of een profiel dat daar wordt aangeboden binnen een straal van 10 kilometer vogelvlucht ook door een 'naburige' vestiging wordt aangeboden. Tabel 2.12 laat zien dat bij 5 van de 10 profielen, namelijk BWI, D&P, E&O, PIE en Z&W, voor meer dan 60% of meer van de vestigingen die deze profielen aanbieden, geldt dat er in een straal van 10 kilometer een naburige school staat die hetzelfde profiel in dezelfde leerweg aanbiedt. Voor MVI, M&T en Ma&T geldt dit voor ongeveer 50% van de vestigingen en voor Gr en HBR geldt dit voor 20-40% van de vestigingen.

Tabellen 2.13 en 2.14 laten zien dat ten opzichte van 2014 het aantal vestigingen met naburig aanbod ongeveer gelijk is gebleven. Bij BWI en MVI is een afname te zien, bij D&P juist een toename.

Tabel 2.13 Naburige vestigingen die hetzelfde profiel/leerweg aanbieden in 2014/2015*

	0 naburige vestigingen			*1-2 naburige vestigingen*			*3+ naburige vestigingen*		
Profiel	***B***	***K***	***G***	***B***	***K***	***G***	***B***	***K***	***G***
BWI	38%	41%	61%	61%	55%	37%	1%	4%	2%
D&P	22%	21%	21%	40%	40%	50%	37%	39%	30%
E&O	18%	18%	42%	37%	33%	40%	44%	50%	18%
Gr	67%	67%	70%	32%	32%	29%	1%	1%	2%
HBR	61%	62%	80%	35%	33%	20%	5%	5%	0%
MaT	50%	60%	40%	50%	40%	60%	0%	0%	0%
MVI	54%	65%	67%	46%	35%	33%	0%	0%	0%
M&T	52%	52%	88%	41%	42%	12%	7%	7%	0%
PIE	25%	25%	51%	47%	48%	46%	28%	27%	3%
Z&W	17%	16%	43%	38%	38%	47%	45%	46%	10%

**Afdelingsvakken zijn hiervoor omgezet naar profielen*

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Tabel 2.14 Verschil 2017 en 2014, de resultaten van 2014 zijn van 2017 afgehaald

	0 naburige vestigingen			*1-2 naburige vestigingen*			*3+ naburige vestigingen*		
Profiel	***B***	***K***	***G***	***B***	***K***	***G***	***B***	***K***	***G***
BWI	-5%	-5%	2%	-9%	-6%	1%	14%	11%	-2%
D&P	5%	4%	0%	8%	7%	0%	-13%	-11%	0%
E&O	1%	1%	0%	1%	2%	0%	-2%	-3%	0%
Gr	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	-2%
HBR	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MaT	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MVI	-2%	-15%	0%	-1%	-8%	0%	3%	23%	0%
M&T	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
PIE	1%	1%	-2%	3%	2%	-2%	-4%	-3%	3%
Z&W	1%	1%	-1%	2%	2%	-1%	-3%	-2%	1%

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

2.4.2 Actualiteit aanbod

Met het aanbieden van profielen in plaats van afdelingsvakken zou het aanbod actueler worden. Om te meten of dit daadwerkelijk het geval is, wordt in deze rapportage gebruik gemaakt van de mening van oud-vmbo-leerlingen. In 2016 en 2017 zijn oud-vmbo-leerlingen bevraagd die anderhalf jaar ervoor hun diploma hebben behaald. Omdat zij in 2014 of 2015 in het derde leerjaar van het vmbo zaten, hebben zij voor het overgrote deel géén onderwijs in profielen gevolgd. Komende jaren zal hun mening vergeleken worden met gediplomeerde vmbo-leerlingen die wel profielen hebben gevolgd zodat kan worden vastgesteld in hoeverre de mening van gediplomeerde vmbo-leerlingen verandert met de invoering van profielen.

Figuur 2.4 laat zien zo'n 40% van de oud-leerlingen het eens is met de stelling: "Opleiding speelde in op de actualiteit". Ongeveer 10% is het niet eens met deze stelling.

Figuur 2.4 Aandeel (helemaal) eens met stelling: "Opleiding speelde in op de actualiteit"

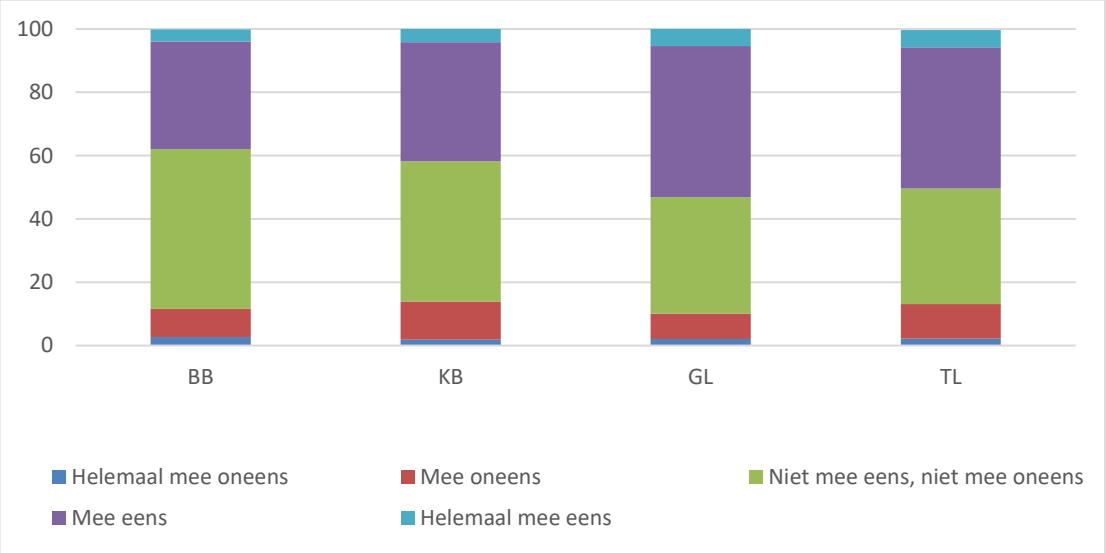

Bron: SIS (2016-2017)

2.4.3 Aantrekkelijkheid onderwijs

Figuur 2.5 laat zien dat een het merendeel van de bevraagde oud-leerlingen de vmbo-opleiding aantrekkelijk vond om te volgen. Zo'n 10% vond juist van niet.

Figuur 2.5 De opleiding was aantrekkelijk om te volgen (%)

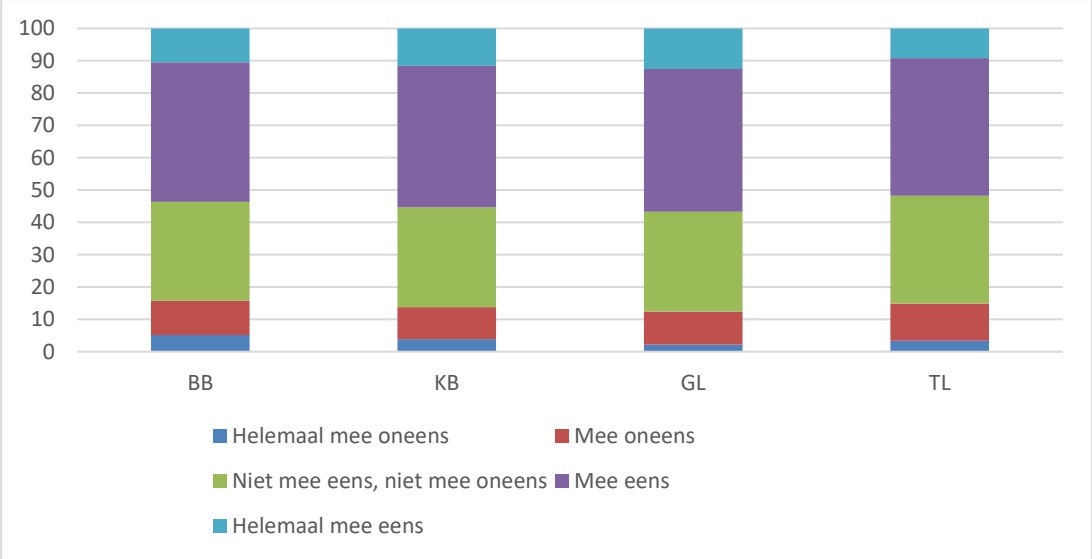

Bron: SIS (2016-2017)

3 Betaalbaar en organiseerbaar onderwijs

Door de vervanging van 35 beroepsgerichte programma's door tien nieuwe profielen ontstaat er ***meer leerlingenmassa per profiel,*** *waardoor het onderwijs beter organiseerbaar wordt en daarmee betaalbaar blijft.*

De bovenstaande hypothese gaat in op de organiseerbaarheid en de betaalbaarheid van de profielen. Om te onderzoeken of de gedachtegang achter deze hypothese zich in de praktijk voordoet, kijken we naar de leerlingenmassa per profiel.

Om dit beeld scherp te schetsen wordt er eerst een globaal beeld gegeven van de opbouw van het leerlingenbestand in het vmbo. Dit wordt voor de jaren 2014 en 2017 geprojecteerd over de afdelingen en profielen om de leerlingenmassa per profiel in kaart te brengen. De verschillen tussen de afdelingen en profielen staan hierin centraal en zullen worden aangehaald. De theoretische leerweg wordt hier buiten beschouwing gelaten.

3.1 Leerlingaantallen per profiel

Voordat er onderscheid gemaakt kan worden tussen de leerlingen in de profielen is het belangrijk om de opbouw van de stromen binnen de beroepsgerichte leerwegen te kennen. Alle derdejaarsleerlingen in 2014-2017 zijn verdeeld over drie categorieën: afdelingsvakken, profielen en vakmanschaps-, technologie-, en beroepsroutes (VMR). De bijbehorende aantallen staan in tabel 3.1, met de bijbehorende percentages t.o.v. het totaal in tabel 3.2. Uit de tabellen valt op te maken dat het aantal VMR-leerlingen stabiel ligt op 1 tot 2% van alle leerlingen. De overige leerlingen volgen een profiel dan wel afdeling. Daarbij dient aangetekend te worden dat het in 2017 in principe niet meer mogelijk was om leerlingen in een afdelingsvak te registreren. Bij een aantal scholen is dit wel gebeurd, deze inschrijvingen kunnen als administratieve fouten beschouwd worden.[7] Deze worden verder dan ook buiten beschouwing gelaten in dit rapport.

Tabel 3.1 Aantal ingeschreven leerlingen per vakdelingen, profielen en VMR 14-17.

Jaar	*Afdelingen*	*Profielen*	*VMR*	*Totaal*
2014	64.942	1.594	762	*67.298*
2015	65.271	5.150	1.193	*71.614*
2016	16.175	55.187	1.195	*72.557*
2017	3.770	63.018	987	*67.775*

Bron BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

[7] De gegevens die DUO in BRON registreert zijn gebaseerd op de gegevens die scholen jaarlijks op 1 oktober aanleveren. De betrouwbaarheid van de gegevens is afhankelijk van de accuraatheid van de data die scholen aanleveren. Bij veranderingen in registreren, zoals de overgang van afdelingsvakken naar profielen, komt het altijd voor dat er fouten worden gemaakt. Deze worden bij de 1 oktober-tellingen in de jaren erop hersteld.

Tabel 3.2 Aantal leerlingen per vakdelingen, profielen en VMR 14-17

Jaar	Afdelingen	Profielen	VMR	Totaal
2014	96,5%	2,4%	1,1%	*100,0%*
2015	91,1%	7,2%	1,7%	*100,0%*
2016	22,3%	76,1%	1,6%	*100,0%*
2017	5,5%	93,0%	1,5%	*100,0%*

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

3.1.1 Leerlingaantal per profiel per vestiging

Nu het globale plaatje van de leerlingaantallen is geschetst komen de aantallen per profiel per leerweg aan bod. Tabel 3.3 geeft de verdeling over de leerwegen en profielen weer.

Tabel 3.3 Aantal leerlingen per leerweg en profiel in 2017/2018

Profiel	Basis	Kader	Gemengd	Totaal
BWI	1.220	1.674	319	*3.213*
D&P	3.631	6.497	8.239	*18.367*
E&O	2.215	4.367	1.130	*7.712*
Gr	2.952	4.144	2.307	*9.403*
HBR	975	1.503	211	*2.689*
MaT	88	119	99	*306*
MVI	365	923	250	*1.538*
M&T	772	832	104	*1.708*
PIE	1.914	2.711	603	*5.228*
Z&W	4.421	6.902	1.531	*12.854*
Alle profielen	*18.553*	*29.672*	*14.793*	*63.018*

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Bij alle leerwegen samengenomen zijn in 2017/2018 de meeste leerlingen ingeschreven in het profiel Dienstverlening & Producten (29%) (zie tabel 3.4). Zorg & Welzijn trekt 20% van de leerlingen en Groen 15%. Dienstverlening & Producten en Zorg & Welzijn trekken samen bijna 50% van de instroom, de andere helft verdeelt zich over de andere acht profielen. Dit zien we ook terug in het aanbod: bij de overgang van afdelingen naar profielen kozen in totaal 353 extra vestgingen om Dienstverlening & Producten en/of Zorg & Welzijn aan te bieden.

Tabel 3.4 Verdelingen profielen over de leerwegen & profielen over totaal in 2017/2018

Profiel	Basis	Kader	Gemengd	Totaal
BWI	6,6%	5,6%	2,2%	*5,1%*
D&P	19,6%	21,9%	55,7%	*29,1%*
E&O	11,9%	14,7%	7,6%	*12,2%*
Gr	15,9%	14,0%	15,6%	*14,9%*
HBR	5,3%	5,1%	1,4%	*4,3%*
MaT	0,5%	0,4%	0,7%	*0,5%*
MVI	2,0%	3,1%	1,7%	*2,4%*
M&T	4,2%	2,8%	0,7%	*2,7%*
PIE	10,3%	9,1%	4,1%	*8,3%*
Z&W	23,8%	23,3%	10,3%	*20,4%*
Alle profielen	*100,0%*	*100,0%*	*100,0%*	*100,0%*

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Kijkend naar elke leerweg afzonderlijk, dan zien we dat in de gemengde leerweg een grote meerderheid van de leerlingen het profiel Dienstverlening & Producten volgt (56%), de rest van de leerlingen verspreidt zich over de andere profielen, zonder uitschieters (tabel 3.5).

In de basisberoepsgerichte en kaderberoepsgerichte leerweg volgt een aanzienlijk deel van de leerlingen het profiel Zorg & Welzijn (rond 23%), en volgt 1 op de 5 Dienstverlening & Producten. Weliswaar trekt het profiel Economie & Ondernemen ook in de kaderberoepsgerichte leerweg relatief veel leerlingen, maar over het algemeen gaan in deze en de basisberoepsgerichte leerweg grofweg tussen de 43 en 45% van de leerlingen naar twee profielen, en verdeelt de rest zich over de overige acht profielen.

Kennen de grootste profielen ook het hoogste aantal leerlingen per profiel? Tabel 3.5 geeft een overzicht. Dienstverlening & Producten, Zorg & Welzijn én Groen hebben binnen de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg inderdaad het hoogste aantal leerlingen gemiddeld per vestiging. Bij de gemengde leerweg staat Zorg & Welzijn niet in de top drie maar scheelt het niet veel. De technische profielen BWI, PIE en M&T hebben de kleinste klassen.

Tabel 3.5 Gemiddeld aantal leerlingen per profiel in 2017/2018

Profiel	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*
BWI	7,8	10,9	8
D&P	19,3	32,8	54,9
E&O	10,7	19,9	15,7
Gr	36,4	51,2	37,2
HBR	11,6	17,9	10,6
MaT	14,7	23,8	19,8
MVI	10,1	21	20,8
M&T	8,6	9,3	6,1
PIE	9,8	13,5	9,9
Z&W	16,4	25,2	19,6

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Tabel 3.6 Gemiddeld aantal leerlingen in vijf klassen, 2017/2018

Profielen Basis	*1-5*	*6-10*	*11-15*	*16-20*	*21+*
BWI	40%	33%	18%	6%	3%
D&P	21%	16%	16%	14%	33%
E&O	27%	29%	22%	11%	11%
Gr	12%	14%	12%	1%	61%
HBR	19%	36%	27%	8%	10%
MaT	17%	33%	0%	33%	17%
MVI	30%	32%	19%	11%	8%
M&T	33%	33%	23%	9%	1%
PIE	27%	37%	21%	10%	6%
Z&W	12%	18%	23%	16%	31%
Profielen Kader	*1-5*	*6-10*	*11-15*	*16-20*	*21+*
BWI	23%	34%	21%	10%	11%
D&P	7%	10%	13%	10%	59%
E&O	8%	13%	17%	22%	40%
Gr	13%	5%	12%	3%	68%
HBR	11%	18%	27%	21%	23%
MaT	20%	0%	20%	20%	40%
MVI	14%	14%	9%	23%	41%
M&T	25%	36%	25%	12%	2%
PIE	16%	27%	25%	16%	16%
Z&W	5%	7%	15%	14%	59%
Profielen Gemengd	*1-5*	*6-10*	*11-15*	*16-20*	*21+*
BWI	40%	40%	15%	0%	5%
D&P	9%	4%	6%	7%	75%
E&O	16%	33%	13%	9%	29%
Gr	12%	8%	7%	8%	64%
HBR	33%	33%	0%	14%	19%
MaT	50%	0%	0%	0%	50%
MVI	33%	0%	8%	25%	33%
M&T	53%	35%	12%	0%	0%
PIE	44%	13%	21%	7%	15%
Z&W	16%	16%	10%	13%	44%

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Vraag is in hoeverre het gemiddelde aantal leerlingen beïnvloed wordt door uitschieters. Om dit inzichtelijk te maken tonen tabel 3.6 hoeveel procent van de vestigingen binnen een profiel een bepaald aantal leerlingen heeft. Tabel 3.6 laat bijvoorbeeld zien dat op 40% van de vestigingen met BWI in de basisberoepsgerichte leerweg minder dan 5 leerlingen staan ingeschreven. Binnen kader is dat 23% en binnen de gemengde leerweg 40%. BWI kent in alle leerwegen nauwelijks vestigingen waar meer dan 15 leerlingen staan ingeschreven.

Ligt het gemiddeld aantal leerlingen per profiel hoger dan dat bij de afdelingsvakken? Tabel 3.7 laat zien dat het gemiddelde aantal leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg met bijna één omhoog is gegaan van 13 naar 14. In de kaderberoepsgerichte leerweg is het gemiddeld aantal leerlingen met drie gestegen van 19 naar 22 leerlingen. In de gemengde leerweg is het gemiddeld aantal leerlingen met ruim vier gedaald.

Tabel 3.7 Gemiddeld aantal leerlingen per vakafdeling en profiel

Jaar	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*
2014 vakafdeling	13,2	18,9	33,0
2017 profiel	14,1	22,0	28,6

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Tabel 3.8 geeft het gemiddeld aantal leerlingen per afdelingsvakken en bijbehorend profiel weer. Zo is vakafdeling Consumptief met gemiddeld 13 BB-leerlingen overgegaan in HBR waar gemiddeld 12 BB-leerlingen in zitten. Dat er in HBR ongeveer evenveel leerlingen zitten als in Consumptief is opvallend, aangezien Consumptief-breed met gemiddeld 11 leerlingen ook in HBR is opgegaan. HBR zou op basis van die samenvoeging groter moeten zijn dan het nu is. Hetzelfde zien we bij PIE. Het gemiddeld aantal leerlingen in PIE is beduidend lager dan je zou verwachten op basis van de leerlingaantallen in de vijf afdelingen die in PIE zijn opgegaan. Sterker nog, eigenlijk zijn alle profielen kleiner dan dat je op basis van de leerlingaantallen in de onderliggende afdelingsvakken zou verwachten. Een praktische verklaring hiervoor is dat op schoolniveau nauwelijks meerdere afdelingen in één profiel zijn overgegaan. Men bood bijvoorbeeld eerst alleen Consumptief aan en nu HBR. Of eerst alleen Metaaltechniek en nu PIE. Op landelijk niveau bestaat HBR dan weliswaar uit twee afdelingen en PIE uit vijf, maar op schoolniveau is één afdeling omgezet in één profiel.

Tabel 3.8 Gemiddeld aantal leerlingen per vakafdeling (`14) en profiel (`17)

	Basis		*Kader*		*Gemengd*		
Afdeling	*Afd.*	*Profl.*	*Afd.*	*Profl.*	*Afd.*	*Profl.*	*Profl.*
Bouwtechniek	8	8	10	11	8	8	BWI
Bouw-breed	7	8	11	11	10	8	BWI
Intersectoraal dienstverl.& commercie	22	19	31	33	36	55	D&P
Intersectoraal techn. & dienstverlening	8	19	15	33	16	55	D&P
Intersectoraal technologie & commercie	15	19	24	33	37	55	D&P
Technologie in de gemengde leerweg***	0	19	0	33	78	55	D&P
Sport, dienstverlening & veiligheid	12	19	20	33	0	55	D&P
Administratie	11	11	15	20	26	16	E&O
Handel & verkoop	10	11	17	20	62	16	E&O
Mode en techniek	0	11	0	20	0	16	E&O
Mode & commercie	6	11	10	20	0	16	E&O
Handel & administratie	9	11	17	20	20	16	E&O
Landbouw & natuurlijke omgeving	36	36	39	51	33	37	Gr
Landbouw-breed	30	36	36	51	31	37	Gr
Consumptief	13	12	19	18	11	11	HBR
Consumptief-breed	11	12	15	18	14	11	HBR
Kust-, rijn- en binnenvaart	17	15	25	24	20	20	MaT
Haven- & vervoersschool	30	15	31	24	30	20	MaT
Grafimedia	12	10	21	21	27	21	MVI
Ict-route**	7	10	12	21	42	21	MVI
Voertuigentechniek	9	9			3	6	M&T
Transport & logistiek	6	9	8	9	8	6	M&T
Metaaltechniek	7	10	10	14	29	10	PIE
Elektrotechniek	6	10	10	14	5	10	PIE
Installatietechniek	6	10	8	14	3	10	PIE
Metal-elektro	9	10	12	14	19	10	PIE
Instalektro	9	10	12	14	26	10	PIE
Verzorging	14	16	21	25	19	20	Z&W
Uiterlijke verzorging	8	16	12	25	0	20	Z&W
Zorg & welzijn-breed	16	16	23	25	18	20	Z&W
Techniek-breed	15		21		12		

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

4 Flexibel onderwijs en maatwerk

*Omdat scholen zelf hun aanbod aan **beroepsgerichte keuzevakken** bepalen en de mogelijkheid krijgen om nieuwe beroepsgerichte keuzevakken te **ontwikkelen en aan te bieden**, kan het (aanbod van) onderwijs flexibeler worden ingericht en zijn scholen in staat om vakken aan te passen aan regionale vragen van vervolgonderwijs en arbeidsmarkt.*

*Door de invoering van de keuzevakken ontstaan meer mogelijkheden voor leerlingen om een meer individuele loopbaan in te richten, zowel in **de breedte als in de diepte**. Hierdoor ontstaat meer maatwerk en worden leerlingen **beter voorbereid op vervolgonderwijs en arbeidsmarkt**.*

De bovenstaande hypotheses, nummer drie en vier uit de beleidstheorie, gaan over flexibel onderwijs en maatwerk. Om te onderzoeken of de gedachtegang achter deze hypothese zich in de praktijk voordoet, kijken we in dit hoofdstuk naar de keuzevakken die worden aangeboden en hoe oud-leerlingen aankijken tegen de gevolgde vmbo-opleiding.

4.1 Keuzevakken, variatie en aantal

Voor deze monitorrapportage waren nog geen BRON-gegevens beschikbaar over de keuzevakken die leerlingen tot en met 2017/2018 gevolgd hebben. Om toch een beeld te kunnen schetsen van de keuzevakken maken we gebruik van het overzicht dat Ruud van Leeuwen heeft opgesteld over de keuzevakken waarvoor in 2017-2018 een examen is afgelegd (zie Bijlage II). De leerlingen die deze examens hebben afgelegd, waren in 16/17 derdejaars vmbo-leerlingen.

Van de leerlingen die in 16/17 in het derde leerjaar zaten, volgde 25% géén onderwijs in een profiel. Deze leerlingen hebben geen keuzevakken gevolgd. Een kleine 50.000 leerlingen heeft wel een examen voor een keuzevak gedaan.[8]

In totaal zijn er 140.091 examens afgenomen bij 128 van de 138 geregistreerde keuzevakken. Dit betekent dat er gemiddeld ruim 1.000 examens zijn afgenomen per keuzevak. De aantallen verschillen overigens sterk per keuzevak. Van 11.972 examens in het keuzevak *Ondernemen* (horende bij profiel Economie & Ondernemen) tot 10 in de keuzevakken bij *Machinebouw-verspanen* en 10 *Modetechniek* (beide nog niet aan een specifiek profiel verbonden).

De keuzevakken die het meest gevolgd worden komen vanuit de profielen Economie & Ondernemen (31.370) en Zorg & Welzijn, met respectievelijk 31.370 en 30.164 leerlingen die een keuzevak binnen deze profielen gevolgd hebben. Op de derde plaats staat het profiel PIE waar 15.754 leerlingen een profiel gevolgd hebben. Het aantal gevolgde keuzevakken is het laagst binnen het profiel Maritiem & Techniek (1.229).

Voor de komende monitorrapportage zullen meer gegevens beschikbaar zijn over de keuzevakken en zal er dus uitgebreider gerapporteerd worden.

[8] Profielvakken die als keuzevak gevolgd zijn, zijn niet in deze analyse meegenomen.

4.2 Voorbereiding op vervolgonderwijs- en arbeidsmarkt

Van de oud-leerlingen die in 2016 & 2017 bevraagd zijn over de vmbo-opleiding die ze ongeveer anderhalf jaar daarvoor hadden afgerond heeft de overgrote meerderheid géén onderwijs gevolgd in profielen. Hoe kijken zij aan tegen de gevolgde vmbo-opleiding? En zien we de mening van oud vmbo-leerlingen de komende jaren veranderen als ze wel onderwijs in profielen hebben gevolgd en bijvoorbeeld keuzevakken hebben doorlopen?

Wat betreft de keuzemogelijkheden geeft meer dan 60% van de oud-leerlingen aan dat ze "neutraal" zijn. Zo'n 25% is van mening dat het veel tot iets te weinig was, een kleine 10% zegt dat het iets tot veel te veel was.

Figuur 4.1 Keuzemogelijkheden binnen een vmbo-opleiding volgens oud-leerlingen

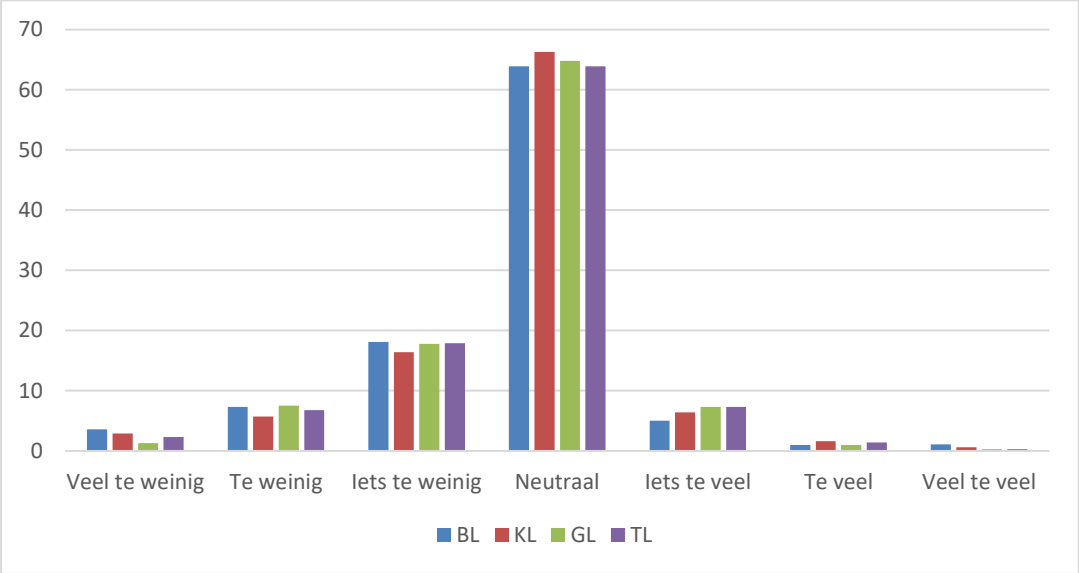

Bron: SIS (2016-2017)

Oud-leerlingen zijn redelijk positief over de aansluiting van de gevolgde vmbo-opleiding op vervolgonderwijs (zie figuur 4.2) en de arbeidsmarkt (zie figuur 4.3). 1 op de 3 beoordeelt de aansluiting op vervolgonderwijs als redelijk en een kleine 40 % zegt de aansluiting 'goed' te vinden. Zo'n 40-50% zegt dat de aansluiting op de arbeidsmarkt goed is. Opvallend is dat er slechts kleine verschillen tussen de leerwegen waarneembaar zijn.

Figuur 4.2 Aansluiting tussen opleiding en vervolgonderwijs volgens oud-leerlingen

Bron: SIS (2016-2017)

Figuur 4.3 Goede aansluiting met de arbeidsmarkt, volgens oud-leerlingen

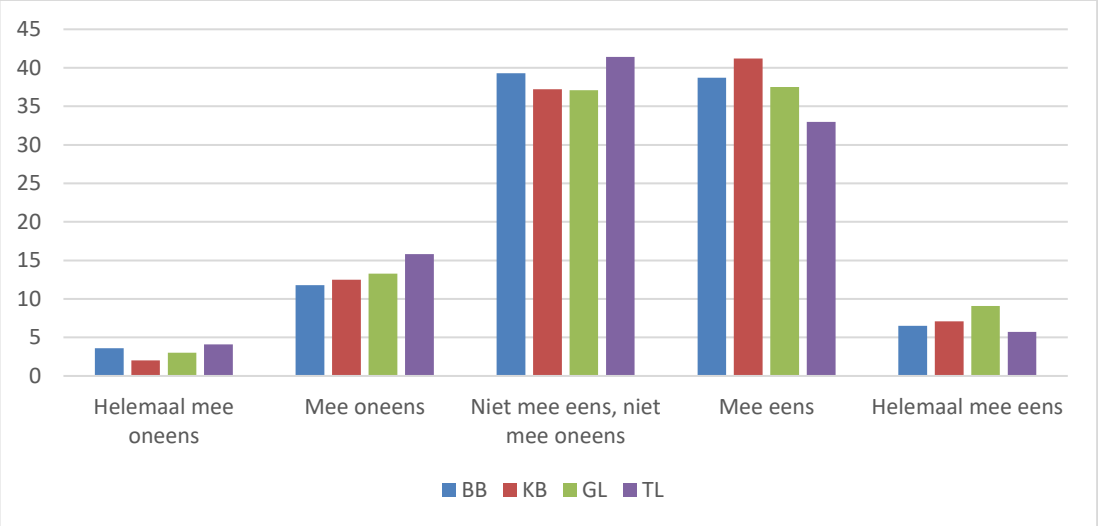

Bron: SIS (2016-2017)

5 LOB, leerlingen meer gemotiveerd, betere studieresultaten

*De prominentere plek van **LOB** binnen het onderwijs zorgt dat leerlingen **meer keuzebegeleiding** ontvangen, een **bredere oriëntatie op het vervolgonderwijs** krijgen en meer inzicht in hun loopbaancompetenties. Daardoor krijgen ze een goed beeld van hun individuele mogelijkheden en komen ze tot een **beter passende opleidingskeuze**.*

*Als gevolg van de prominente plek van LOB binnen het onderwijs en meer mogelijkheden tot **maatwer**k, raken leerlingen **enthousiaster en meer gemotiveerd**, wat een positieve invloed heeft **op hun studieresultaten**.*

De bovenstaande hypotheses gaan over loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB), gemotiveerde leerlingen en studieresultaten. Om te onderzoeken of de gedachtegang achter deze hypothese zich in de praktijk voordoet, kijken we in dit hoofdstuk naar de LOB-activiteiten die volgens oud-leerlingen worden aangeboden, enthousiasme over de vmbo-opleiding, studieresultaten en de keuze voor het mbo.

5.1 LOB en oriëntatie op vervolgonderwijs

Om een beeld te krijgen van de LOB-ervaringen van vmbo-leerlingen, wordt oud-leerlingen middels de VO-Monitor gevraagd hoe zij terugkijken op LOB. Zoals eerder aangegeven gaat het hier om leerlingen die grotendeels geen onderwijs in profielen hebben gevolgd. De komende jaren wordt gevolgd of en hoe de mening van oud-leerlingen verandert als ze wel examen hebben gedaan in de vernieuwde beroepsgerichte examens.

Wat betreft LOB-activiteiten geeft meer dan de helft van de bevraagde oud-leerlingen aan dat ze persoonlijke gesprekken hebben gehad, en dat er stage gelopen kon worden. Minder dan 30% geeft aan dat er LOB-lessen en bedrijfsbezoeken waren (zie figuur 5.1). De komende jaren zal bekeken worden hoe deze cijfers veranderen als leerlingen onderwijs in profielen volgen.

Figuur 5.1 LOB-activiteiten volgens oud-leerlingen

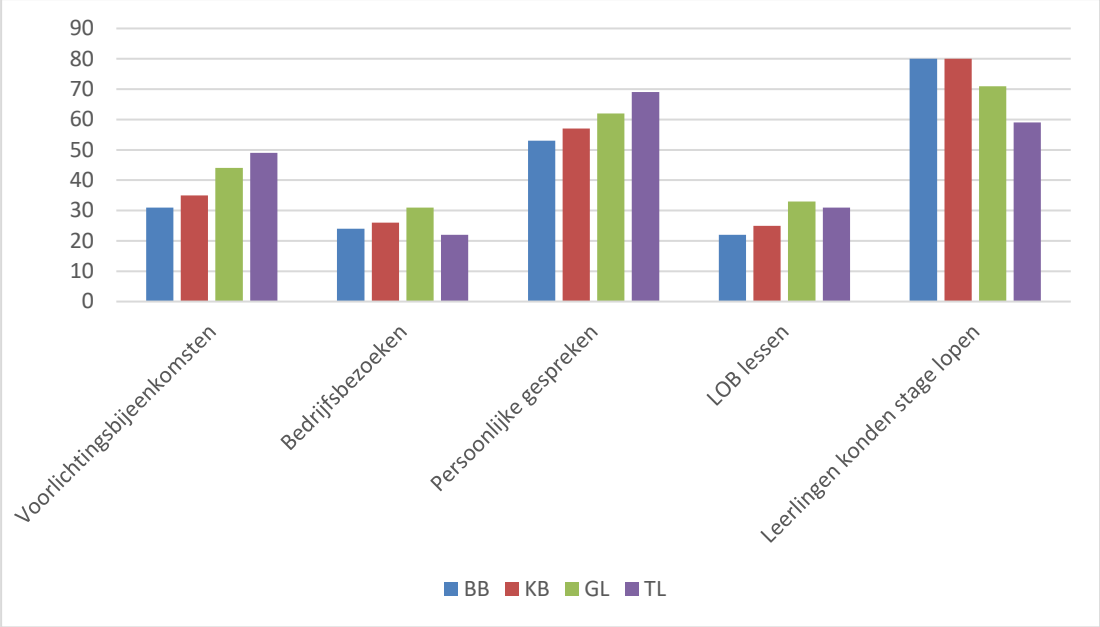

Bron: SIS (2017) / meerdere antwoorden mogelijk

Ongeveer de helft van de bevraagde oud-leerlingen geeft aan (zeer) tevreden te zijn over LOB tijdens de gevolgde vmbo-opleiding (zie figuur 5.2).

Figuur 5.2 Tevredenheid met loopbaanoriëntatie en -begeleiding

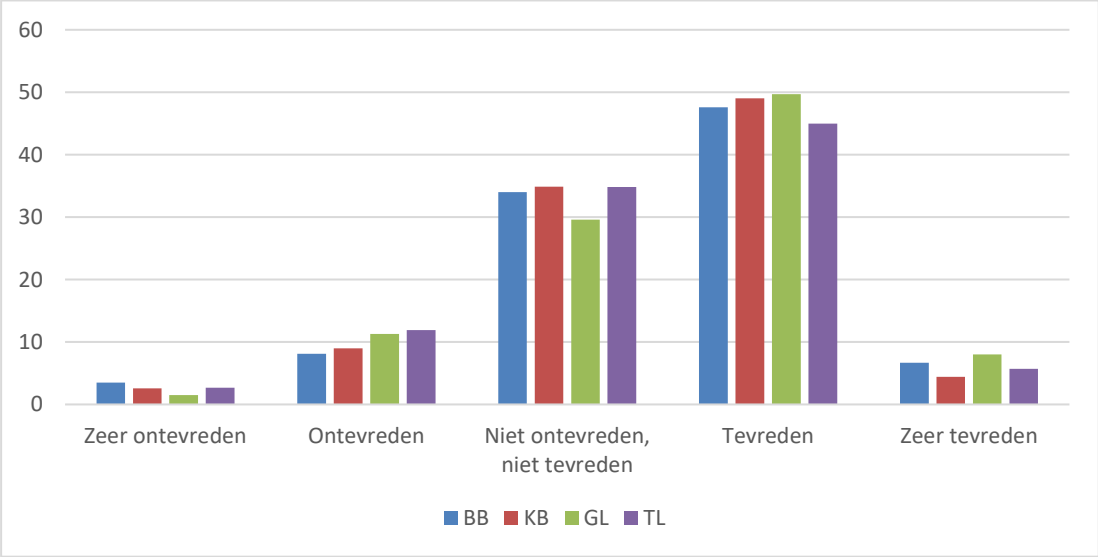

Bron: SIS (2016-2017)

5.2 Beter passende onderwijskeuze vmbo?

5.2.1 Uitdagend onderwijs

Oud-leerlingen geven een gemengd beeld over de uitdagendheid van het vmbo-onderwijs. Zo geeft 20-30% aan het niet eens te zijn met de stelling dat het onderwijs uitdagend was. 40-50% zegt daarentegen het wel eens te zijn met de stelling. De overige 30-35% geeft aan het niet eens/niet oneens te zijn.

Figuur 5.3 Niveau van de opleiding was uitdagend volgens oud-leerlingen

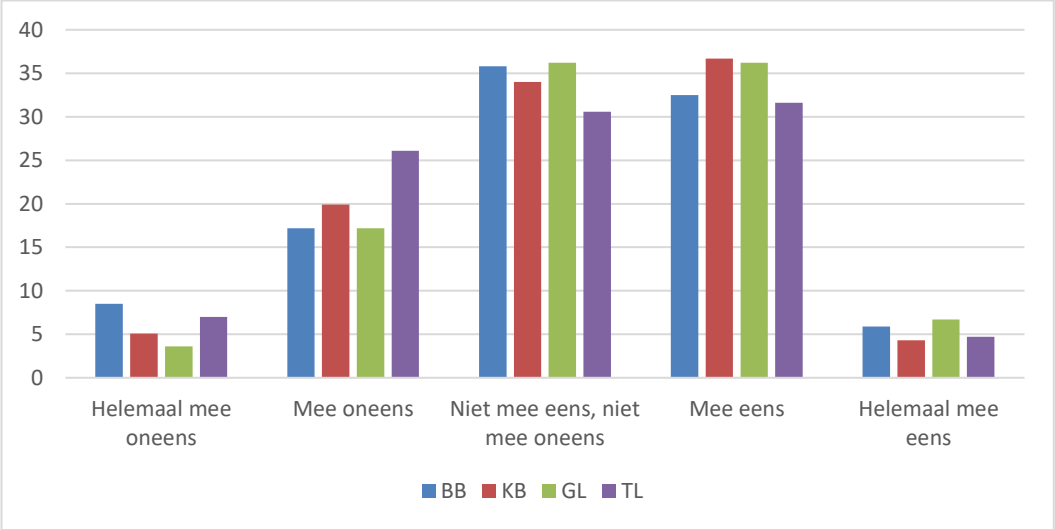

Bron: SIS (2016-2017)

Een meerderheid van de bevraagde oud-leerlingen geeft aan dat het vmbo een (zeer) goede basis biedt om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen. Minder dan 10% vindt dat dit niet het geval is (zie figuur 5.4).

Figuur 5.4 Basis om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen volgens oud-leerlingen

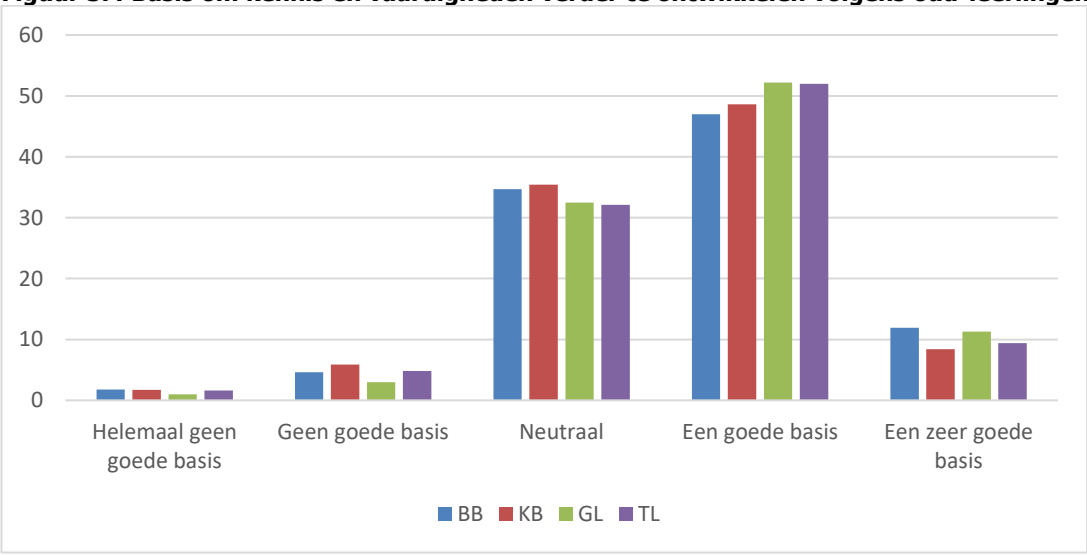

Bron: SIS (2016-2017)

Een meerderheid zou dan ook dezelfde opleiding hebben gekozen (zie figuur 5.5). Opvallend hierbij is wel dat oud-leerlingen uit de basisberoepsgerichte leerweg negatiever zijn dan die uit de andere leerwegen.

Figuur 5.5 Achteraf dezelfde opleiding gekozen?

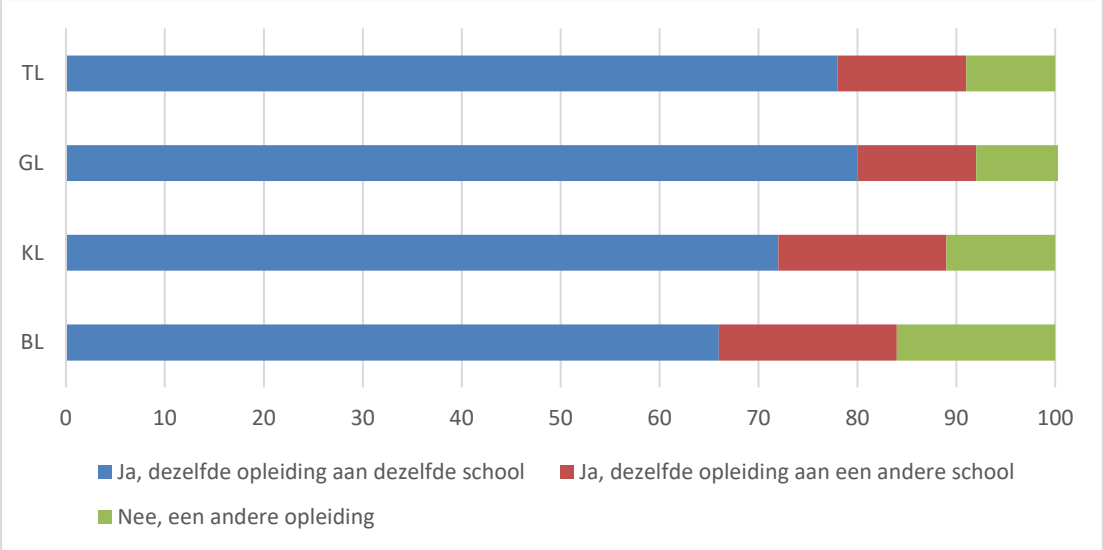

Bron: SIS (2016-2017)

5.2.2 Studieresultaten

Welk effect heeft de vernieuwing op de studieresultaten van leerlingen? Om dit in beeld te brengen kijken we naar de eindexamencijfers. Tabel 5.1 geeft een overzicht van de cijfers die in 2015 en 2016 werden behaald. Het wiskundecijfer lag voor alle leerwegen iets lager in 2016 dan in 2015. Engels lag juist iets hoger in 2016 en Nederlands laat een wisselend beeld zien per leerweg. Komende jaren wordt gemonitord hoe deze cijfers zich verder ontwikkelen, wanneer leerlingen die onderwijs in profielen hebben gevolgd examens doen. In 2015 en 2016 deden leerlingen examen die geen profielen hebben gevolgd.

Tabel 5.1 Gemiddelde eindexamencijfers in 2016 en 2015

Leerweg	*Wiskunde*		*Engels*		*Nederlands*	
	2016	*2015*	*2016*	*2015*	*2016*	*2015*
Basis	6,8	7,0	7,3	7,0	6,8	6,6
Kader	6,2	6,4	6,6	6,4	6,2	6,2
Gemengd	6,2	6,3	6,3	6,4	6,0	6,2
Theoretisch	6,4	6,5	6,8	6,7	6,2	6,3

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Het diplomarendement voor 2016 staat weergegeven in tabel 5.2. Meer dan 95% van alle vmbo-leerlingen haalt een diploma. Ook dit blijft de komende jaren gemonitord.

Tabel 5.2 Diplomarendement 2016

Leerweg	*Geslaagd*
Basis	99%
Kader	96%
Gemengd	96%
Theoretisch	96%

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

5.2.3 Uitval & switch

Behalve eindexamencijfers en diplomarendement geven ook uitval & switch informatie over de studieresultaten van vmbo-leerlingen.

Tabel 5.3 geeft een overzicht van het aantal leerlingen per profiel dat switcht van leerjaar 3 naar 4 in 2017.[9] Het gaat in totaal om 3,5% van de leerlingen. Bij de gemengde leerweg switchen er meer leerlingen (6%), bij kader switchen er juist minder leerlingen (2%).

Tabel 5.3 Aantal leerlingen dat switcht naar ander profiel bij overgang 2016-2017

Profiel	*Basis*	*Kader*	*Gem*	*Totaal*
BWI	83	51	23	*157*
D&P	76	123	129	*328*
E&O	108	88	497	*693*
Gr	33	27	27	*87*
HBR	50	62	8	*120*
MaT	0	2	0	*2*
MVI	6	6	1	*13*
M&T	34	31	3	*68*
PIE	99	166	14	*279*
Z&W	192	213	376	*781*
Alle profielen	681	769	1.078	*2.528*
Switchers t.o.v. totaal	*3%*	*2%*	*6%*	*3,5%*

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

VSV is laag bij de overgang van leerjaar 3 naar 4. Een kleine 0,48% van de vmbo-leerlingen valt uit, wat neerkomt op 339 leerlingen, in de zin dat ze geen ander bekostigd onderwijs volgen (zie tabel 5.4). Bij de basisberoepsgerichte leerweg vallen leerlingen iets vaker uit dan gemiddeld (0,72%). Bij de gemengde leerweg ligt dit op 0,25%.

Tabel 5.4 Aantal vsv-ers bij overgang van leerjaar 3 naar 4 in 2016-2017

Profielen	*Basis*	*Kader*	*Gem*	*Totaal*
BWI	8	9	2	*19*
D&P	39	30	28	*97*
E&O	22	23	5	*50*
Groen	18	21	5	*44*
HBR	9	9	1	*19*
MaT	3	0	0	*3*
MVI	3	2	0	*5*
M&T	7	2	0	*9*
PIE	15	10	1	*26*
Z&W	33	33	1	*67*
Alle profielen	157	139	43	*339*
VSV t.o.v. totaal	*0,72%*	*0,43%*	*0,25%*	*0,48%*

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Via de VSV-monitor wordt aan oud-leerlingen gevraagd wat de redenen van uitval zijn. Deze zijn weergegeven in figuur 5.6.

[9] Hierbij dient opgemerkt te worden dat een verandering van geregistreerd profiel kan betekenen dat een leerling daadwerkelijk geswitcht is, maar ook dat een administratieve fout is hersteld.

Figuur 5.6 Redenen voor uitval volgens oud-leerlingen

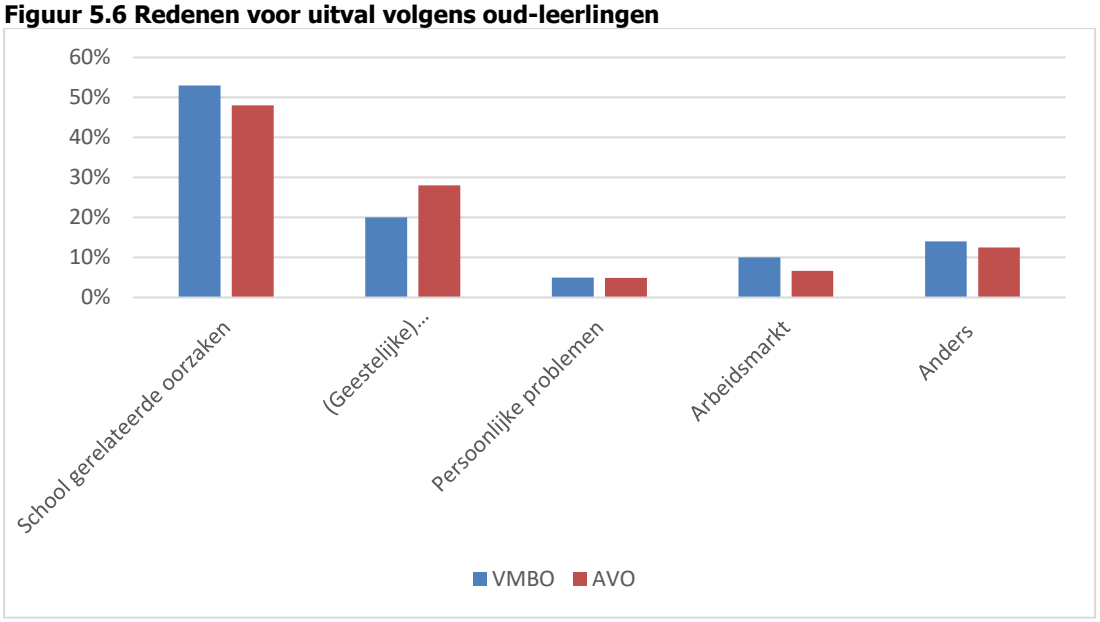

Bron: SIS (2016-2017)

Figuur 5.7 Schoolgerelateerde redenen voor uitval nader toegelicht

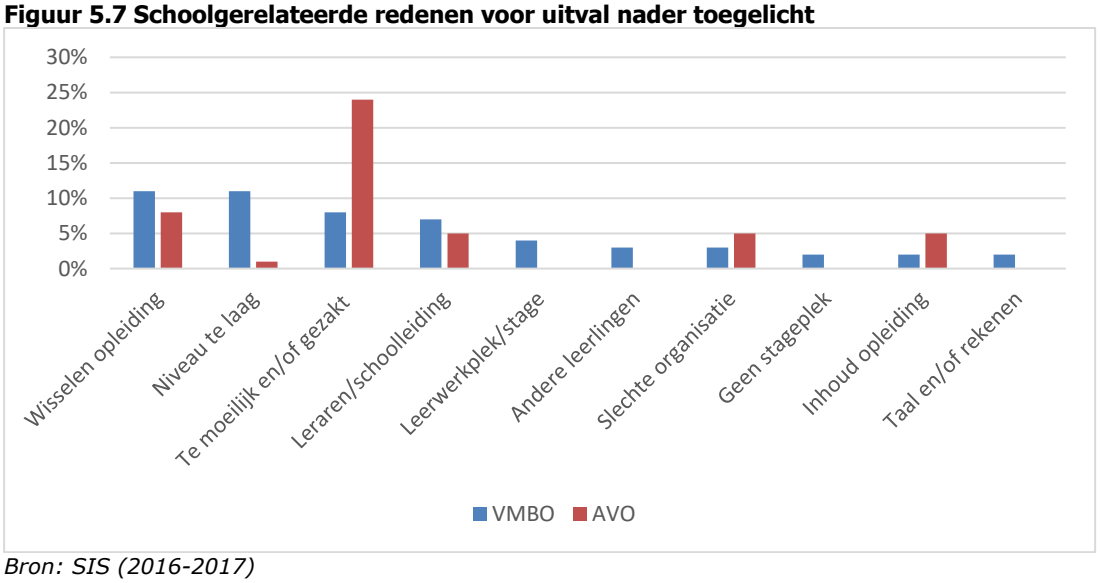

Bron: SIS (2016-2017)

5.3 Beter passende keuze mbo?

Om in beeld te krijgen of leerlingen in de beroepsgerichte leerwegen beter doorstromen naar het mbo zetten we in deze paragraaf een aantal doorstroomelementen op een rij. We starten met hoe oud-leerlingen aankijken tegen de voorbereiding op het mbo tijdens de vmbo-opleiding. Figuur 5.8 laat zien meer dan de helft van de oud-leerlingen aangeeft dat het vmbo een (zeer) goede basis was voor het kiezen van een vervolgopleiding. Zo'n 10-15% geeft aan dat de basis om een vervolgopleiding te kiezen niet goed was.

Figuur 5.8 Basis om vervolgopleiding te kiezen volgens oud-leerlingen

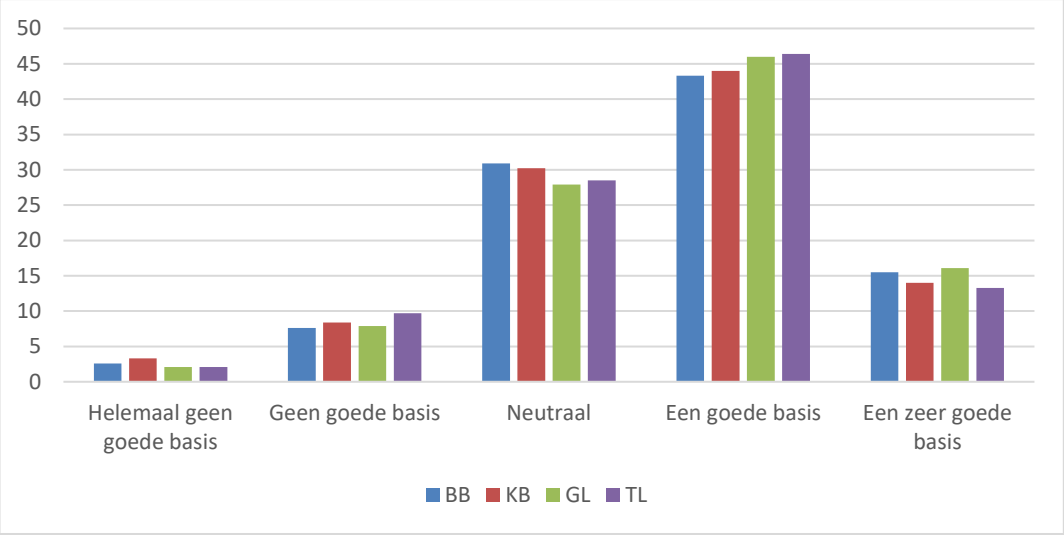

Bron: SIS (2016-2017)

Ook over het vmbo als basis voor het volgen van een vervolgopleiding is het merendeel van de bevraagde oud-leerlingen (zeer) tevreden (zie figuur 5.9). Ongeveer 10% geeft aan dat het vmbo geen goede basis geeft.

Figuur 5.9 Basis om vervolgopleiding te *volgen* volgens oud-leerlingen

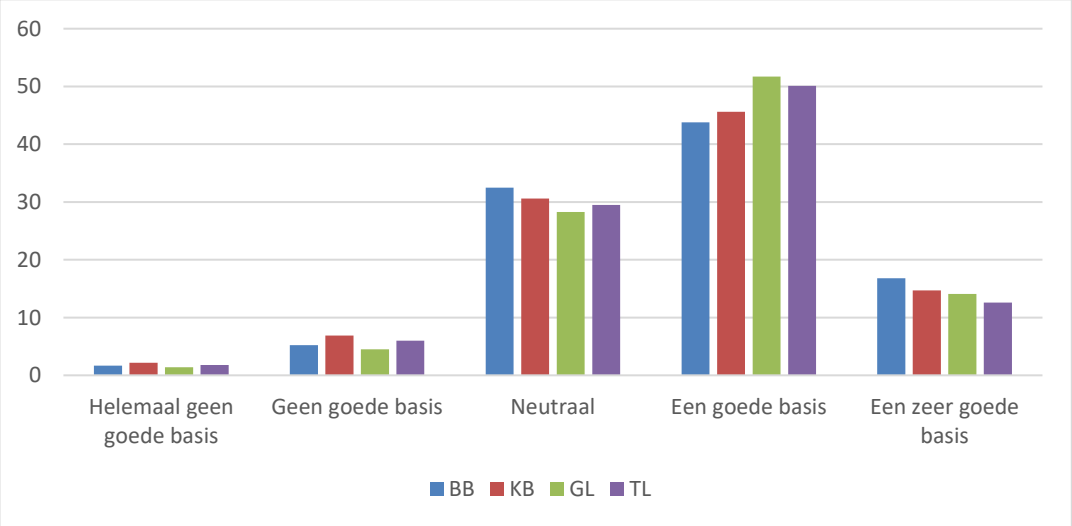

Bron: SIS (2016-2017)

Figuur 5.10 Tevredenheid met de voorbereiding op vervolgopleiding

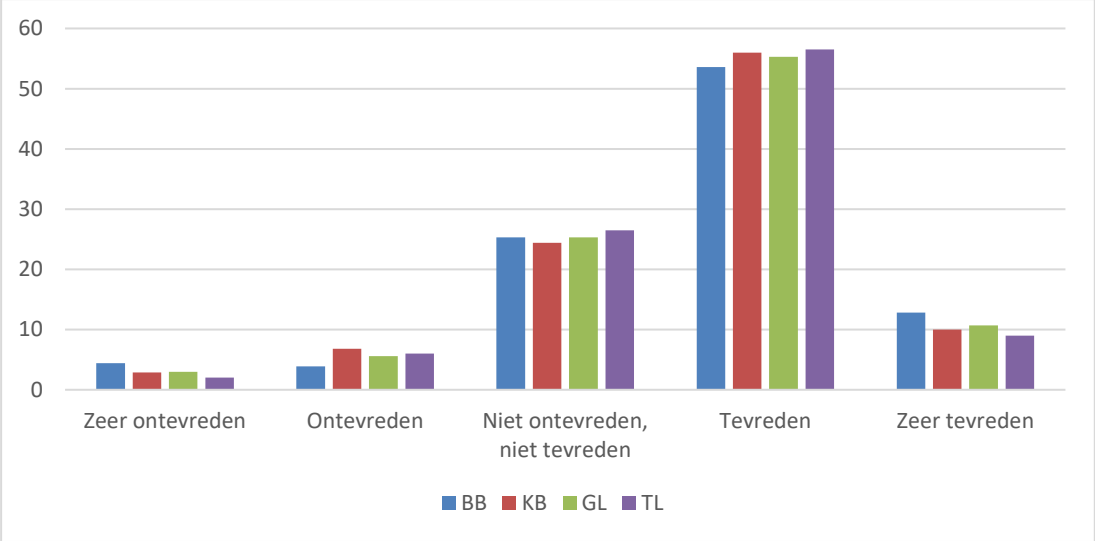

Bron: SIS (2016-2017)

En ook wat betreft de voorbereiding op een vervolgopleiding is het merendeel van de bevraagde oud-leerlingen tevreden. Ongeveer 10% is dat niet (zie figuur 5.10).

5.3.1 Mate van doorstroom

Volgens het merendeel van de bevraagde oud-leerlingen bereidt het vmbo goed voor op een vervolgopleiding. Waar stromen ze naar toe op het mbo? Tabellen 5.5 en 5.6 laten zien hoe vmbo-leerlingen in 2017 en 2016 het mbo instroomden. Dit waren leerlingen die in 2015 en 2014 in het derde leerjaar van het vmbo zaten en dus in meerderheid geen onderwijs in profielen hebben gevolgd. De tabellen laten zien dat het merendeel van de leerlingen in een bol-opleiding instroomt. Basisberoepsgerichte leerlingen doen dat veelal op niveau 2, kaderleerlingen deels op niveau 3 en deels op niveau 4, leerlingen uit de gemengde leerweg veelal op niveau 4. Komende jaren wordt gemonitord of dit verandert nu leerlingen onderwijs in een profiel volgen.

Tabel 5.5 Instroom op mbo, vanuit vmbo, in 2017

Leerweg	*Niv2bbl*	*Niv2bol*	*Niv3bbl*	*Niv3bol*	*Niv4bbl*	*Niv4bol*
Basis	17,1%	78,8%	0,6%	2,9%	0,0%	0,5%
Kader	3,6%	6,6%	6,6%	40,1%	0,2%	42,8%
Gemengd	1,5%	2,7%	3,6%	10,8%	0,4%	81,0%
Theoretisch	0,7%	2,1%	1,6%	7,8%	0,4%	87,4%

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Tabel 5.6 Instroom op mbo, vanuit vmbo, in 2016

Leerweg	*Niv2bbl*	*Niv2bol*	*Niv3bbl*	*Niv3bol*	*Niv4bbl*	*Niv4bol*
Basis	16,8%	79,4%	0,7%	2,7%	0,0%	0,3%
Kader	3,7%	7,5%	6,4%	42,8%	0,2%	39,4%
Gemengd	1,6%	3,2%	3,3%	11,9%	0,3%	79,8%
Theoretisch	0,8%	2,3%	1,5%	8,4%	0,4%	86,6%

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Om een beeld te krijgen van hoe leerlingen doorstromen van profielen naar sectoren in het mbo, is in figuur 5.10 en 5.11 hieronder per profiel weergegeven naar welke mbo-sector leerlingen doorstroomden in 2016 en 2017. Om de leerlingen mee te kunnen nemen die

vmbo-onderwijs volgden in een vakafdeling, deze leerlingen zaten immers in 2014 en 2015 in leerjaar 3 van het vmbo, zijn deze via de conversietabel omgezet in profielen.

Figuur 5.10 Doorstroom naar mbo-sectoren in 2016 vanuit vmbo-profielen

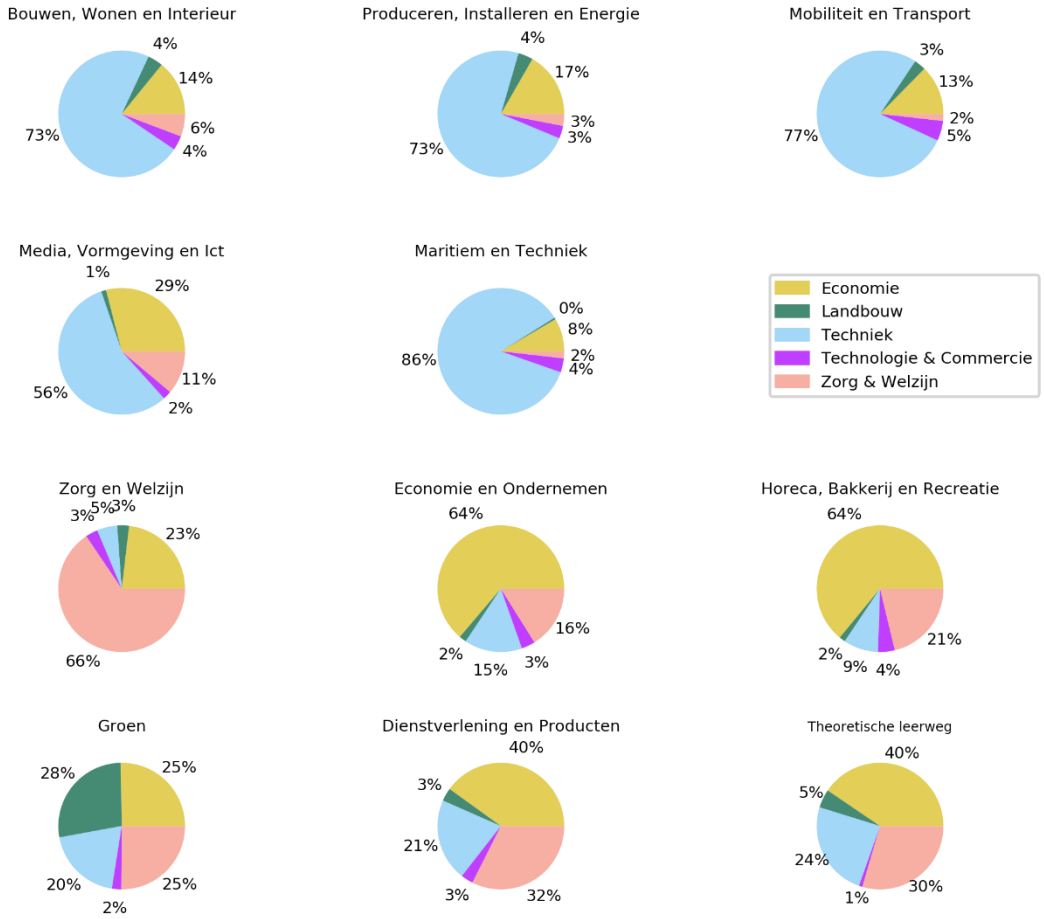

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Van de technische profielen stroomde in 2016 56-86% van de leerlingen door naar een technische mbo-opleiding. Ook vanuit andere profielen wordt voor een groot deel 'rechtdoor' gestoken; zo gaat vanuit Zorg & Welzijn 66% naar Zorg & Welzijn op het mbo en vanuit Economie & Ondernemen gaat 64% naar Economie. Groen, D&P en TL laten een meer gemêleerd beeld zien. Zoals uit figuur 5.11 hieronder blijkt, ziet de doorstroom naar het mbo er in 2017 ongeveer hetzelfde uit. Komende jaren wordt gemonitord hoe de doorstroom naar het mbo zich met invoering van de profielen ontwikkelt. Dan zal er tevens worden ingegaan op de uitval op het mbo en de aansluiting op de arbeidsmarkt.

Figuur 5.11 Doorstroom naar mbo-sectoren in 2017 vanuit vmbo-profielen

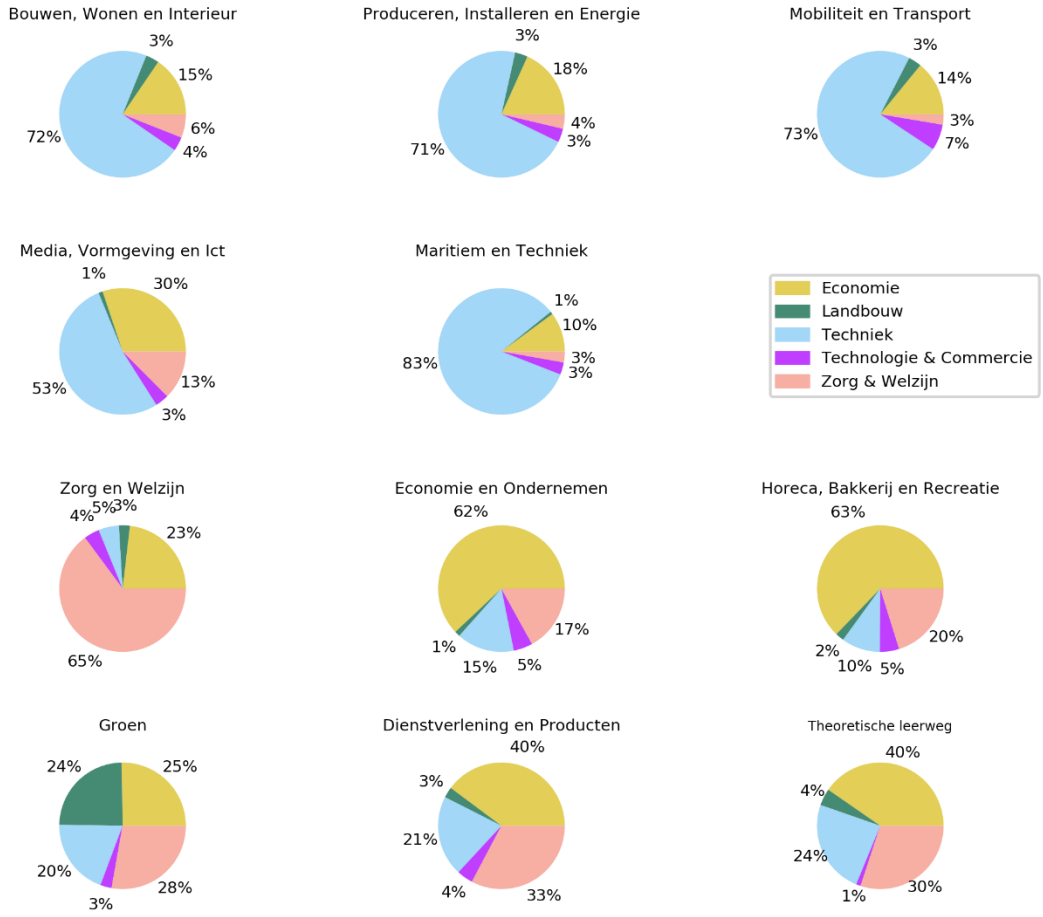

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

6 Samenvatting & Conclusies

6.1 Samenvatting

Met ingang van schooljaar 2016/2017 zijn de beroepsgerichte programma's van het vmbo vernieuwd. Deze vernieuwing is vanaf 2011 voorbereid en pilotscholen hebben met de nieuwe programma's geëxperimenteerd. Vanaf schooljaar 2017/18 dienen alle leerlingen in leerjaar drie onderwijs te volgen in een van de tien profielen.

Om te onderzoeken hoe de vernieuwing verloopt en welke resultaten bereikt worden, loopt er van 2016 tot en met 2022 een monitor- en evaluatieonderzoek. Dit onderzoek bestaat uit 5 delen. Deze rapportage doet verslag van deelonderzoek 3: de monitor. Hieronder worden de uitkomsten samengevat.

Actueel en herkenbaar aanbod
Met de vernieuwing worden de beroepsgerichte examenprogramma's aangeboden in tien profielen. De profielen vervangen de meer dan dertig afdelingsvakken waarin het onderwijs voor de vernieuwing werd georganiseerd.

Doel van deze verandering is te komen tot een actueel en herkenbaar aanbod van beroepsgerichte vmbo-opleidingen dat voor ouders en leerlingen overzichtelijk is, regionaal dekkend en aansluit op de behoefte van het mbo en de arbeidsmarkt.

De belangrijkste monitoruitkomsten tot nu toe:

- In 2017/2018 bieden 580 vmbo-vestigingen beroepsgericht onderwijs (in 2014 waren dat er 593).
- In 2017/2018 werden er ongeveer 10% minder profielen aangeboden als dat er in 2014 afdelingsvakken werden aangeboden.
- Een vestiging biedt in 2017/2018 gemiddeld genomen 2,8 profielen aan. In 2014 lag het aantal afdelingsvakken gemiddeld op 3,2.
- Hoe ziet het aanbod eruit? Tabel 6.1 geeft een overzicht. Van alle vestigingen biedt: 32% BWI in de basisberoepsgerichte leerweg, 39% biedt D&P in de kaderberoepsgerichte leerweg en 22% biedt Economie & Ondernemen in de gemengde leerweg.
- Een meerderheid van de vestigingen heeft binnen een straal van 10 kilometer een school die hetzelfde profiel in dezelfde leerweg aanbiedt. Voor BWI, D&P, E&O, PIE en Z&W geldt dit voor meer dan 60% van de vestigingen.

Tabel 6.1 Aandeel vestigingen waar profiel geboden wordt

Profiel	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*
BWI	32%	30%	12%
D&P	38%	39%	46%
E&O	42%	43%	22%
Gr	16%	16%	19%
HBR	17%	17%	6%
MaT	1%	1%	2%
MVI	7%	9%	4%
M&T	18%	18%	5%
PIE	40%	40%	19%
Z&W	55%	54%	24%

Betaalbaar en organiseerbaar onderwijs

Met de vervanging van 35 beroepsgerichte programma's door tien profielen wil men ook bereiken dat er meer leerlingmassa per profiel ontstaat waardoor het onderwijs beter organiseerbaar wordt en daarmee betaalbaar blijft.

De belangrijkste monitoruitkomsten tot nu toe:

- Figuur 7.2 laat zien hoe leerlingen zich over de profielen en leerwegen verdelen.
- Gemiddeld aantal leerlingen in profielen t.o.v. afdelingsvakken is in de basisberoepsgerichte leerweg met één gestegen, in de kaderberoepsgerichte leerweg met drie gestegen en in de gemengde leerweg met 4 afgenomen.
- In alle profielen ligt het gemiddeld aantal leerlingen per leerweg en vestiging lager dan dat je op basis van de leerlingaantallen in de onderliggende afdelingsvakken zou verwachten. Zo heeft PIE in de kaderberoepsgerichte leerweg gemiddeld genomen 14 leerlingen, terwijl de onderliggende afdelingsvakken Metaaltechniek, Electrotechniek, Installatietechniek, Metal-elektro en Instalelektro er gemiddeld respectievelijk 10, 10, 8, 12 en 12 hadden.

Tabel 6.2 Aandeel leerlingen per profiel en leerweg

Profiel	***Basis***	***Kader***	***Gemengd***	***Totaal***
BWI	6,6%	5,6%	2,2%	5,1%
D&P	19,6%	21,9%	55,7%	29,1%
E&O	11,9%	14,7%	7,6%	12,2%
Gr	15,9%	14,0%	15,6%	14,9%
HBR	5,3%	5,1%	1,4%	4,3%
MaT	0,5%	0,4%	0,7%	0,5%
MVI	2,0%	3,1%	1,7%	2,4%
M&T	4,2%	2,8%	0,7%	2,7%
PIE	10,3%	9,1%	4,1%	8,3%
Z&W	23,8%	23,3%	10,3%	20,4%
Alle profielen	*100,0%*	*100,0%*	*100,0%*	*100,0%*

Tabel 6.3 Gemiddeld aantal leerlingen per vestiging

Profiel	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*
BWI	7,8	10,9	8
D&P	19,3	32,8	54,9
E&O	10,7	19,9	15,7
Gr	36,4	51,2	37,2
HBR	11,6	17,9	10,6
MaT	14,7	23,8	19,8
MVI	10,1	21	20,8
M&T	8,6	9,3	6,1
PIE	9,8	13,5	9,9
Z&W	16,4	25,2	19,6

Flexibel onderwijs en maatwerk

Met de vernieuwing hebben scholen de mogelijkheid zelf hun aanbod aan beroepsgerichte keuzevakken te bepalen. Het onderwijs kan op basis van keuzevakken flexibeler worden ingericht en aangepast aan regionale vragen van het vervolgonderwijs en arbeidsmarkt. Met keuzevakken ontstaan voor leerlingen meer mogelijkheden voor maatwerk en zo een betere voorbereiding op vervolgonderwijs en arbeidsmarkt.

De belangrijkste monitoruitkomsten tot nu toe:

- Er zijn in 2017/2018 meer dan 140.000 examens afgenomen bij 128 van de 132 geregistreerde keuzevakken.
- Keuzevakken Ondernemen, Voorkomen van ongevallen & EHBO, Welzijn kind en jongere en Webshop zijn met meer dan 5.000 afgenomen examens de populairste keuzevakken.
- Er zijn nog nu nog geen nadere gegevens beschikbaar met betrekking tot leerlingen die onderwijs hebben gevolgd in profielen en keuzevakken, maatwerk en voorbereiding op vervolgonderwijs. Dat volgt de komende jaren.

LOB, leerlingen meer gemotiveerd, betere studieresultaten

Met de vernieuwing heeft LOB een prominentere plaats binnen het vmbo-onderwijs gekregen, zodat leerlingen meer keuzebegeleiding krijgen, zich bewuster worden van hun individuele mogelijkheden en zich beter kunnen oriënteren op vervolgonderwijs. Als gevolg van LOB en meer maatwerk raken leerlingen enthousiaster en meer gemotiveerd, wat een positieve invloed heeft op hun studieresultaten.

De belangrijkste monitoruitkomsten tot nu toe:

- Er zijn nog geen gegevens beschikbaar met betrekking tot leerlingen die onderwijs hebben gevolgd in profielen en LOB.
- Wel geeft het merendeel van de bevraagde oud-leerlingen, die in 2014 en 2015 in het derde jaar van het vmbo zaten, aan (zeer) tevreden te zijn over LOB. Zo'n 10% is ontevreden.
- Van de bevraagde oud-leerlingen geeft een meerderheid aan dezelfde opleiding te hebben gekozen als ze opnieuw konden kiezen.
- Studieresultaten, uitval & switch en vsv kunnen nu alleen inzichtelijk gemaakt worden voor de cohorten die geen of nauwelijks onderwijs in profielen hebben gevolgd. Dit geeft vergelijkingsmateriaal voor de komende jaren.
- Van de oud-leerlingen geeft meer dan de helft aan dat de vmbo-opleiding een goede basis was om een vervolgopleiding te kiezen én te volgen. Het merendeel is dan ook

tevreden over het vmbo als basis voor een vervolgopleiding. De komende jaren wordt gemonitord hoe dit door de vernieuwing verandert.
- In 2016 en 2017 stroomden vmbo-leerlingen (cohorten die in 2014 en 2015 in derde leerjaar zaten) met name door naar bol-opleidingen op het mbo. Basisberoepsgerichte leerlingen doen dat op niveau 2, kaderleerlingen op niveau 3 en 4 en leerlingen uit de gemengde leerweg stromen door naar niveau 4.
- Vanuit de basisberoepsgerichte leerweg stroomt zo'n 18% de bbl in, vanuit kader is dat ongeveer 10%.
- Vanuit de vijf technische profielen stroomde in 2016 en 2017 tussen de 50 en 90% door naar een technische mbo-opleiding (om dit te berekenen zijn de afdelingsvakken omgezet in profielen). Vanuit Zorg & Welzijn stroomt bijna 70% door naar Zorg & Welzijn mbo en vanuit Economie & Ondernemen gaat meer dan 60% door naar Economie. Doorstroom vanuit Groen, D&P en Tl laat een meer gemêleerd beeld zien.

6.2 Conclusies

- Scholen hebben profielaanbod zo dicht mogelijk bij oude afdelingsvakken laten aansluiten.
- Hoewel 35 afdelingsvakken zijn omgezet in 10 profielen, ligt het totaal aantal profielen dat op alle vestigingen wordt aangeboden in 17/18 maar 10% lager dan het aantal afdelingsvakken dat in 14/15 werd aangeboden.
- Bij meeste vestigingen ligt er binnen een straal van 10 km een school die hetzelfde profiel binnen dezelfde straal aanbiedt: alleen bij profielen als Groen en HBR kennen de meeste vestigingen 'uniek' aanbod.
- Betaalbaar en organiseerbaar: doordat er zo veel profielen zijn ingevoerd zijn ligt het gemiddelde aantal leerlingen dat een profiel volgt per vestiging (zeer) laag. Vragen over organiseerbaarheid en betaalbaarheid blijven daardoor bestaan.
- Er is nog geen info beschikbaar over keuzevakken en LOB van leerlingen die daadwerkelijk een profiel gevolgd hebben. Dat volgt de komende jaren.

Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording

Om de uitkomstmaten te monitoren wordt gebruik gemaakt van BRON-gegevens van DUO en de VO-Monitor van CBS/ROA. De bronnen worden hieronder nader toegelicht.

BRON-gegevens
De BRON-gegevens van DUO worden in het kader van de onderwijsbekostiging door DUO jaarlijks op bij alle bekostigde scholen over alle leerlingen die in deze scholen bekostigd onderwijs volgen opgevraagd.

In de Bron-bestanden is per leerling te zien welke opleiding gevolgd wordt, bij welke instelling, op welke locatie, in welk jaar, etc. Brongegevens maken het mogelijk om fijnmazig inzicht te krijgen in de kwantitatieve effecten van onderwijsvernieuwingen zoals die van de beroepsgerichte leerwegen.

De betrouwbaarheid van de Brongegevens is afhankelijk van de accuraatheid van de data die scholen aanleveren. De data kent (systemische) limieten. Zo zijn de gegevens over het niveau waarop leerlingen les volgen pas goed in kaart te brengen vanaf leerjaar 3 omdat van de vo-leerlingen een aanzienlijk deel de eerste twee jaar onderwijs volgen in een gecombineerde brugklas waardoor hun keuzerichting nog niet is bepaald. Bovendien leveren scholen niet altijd de juiste informatie aan over het niveau van vo-leerlingen in leerjaar 1 en 2.

Voor dit rapport betekent dit dat we kijken naar leerlingen die in een peiljaar voor het eerst in leerjaar 3 van het vmbo zitten. Zij vormen het cohort van dat betreffende schooljaar, van hen wordt daaropvolgende jaren hun onderwijsloopbaan in het vernieuwde vmbo en in de doorstroom naar het mbo in beeld gebracht.

Er wordt getracht zoveel mogelijk een vergelijking te trekken tussen 2014/2015 toen de eerste pilotscholen begonnen met de vernieuwing en 2017/2018 toen in principe alle scholen onderwijs in profielen dienden aan te bieden.

Omdat de vernieuwing gaat over de beroepsgerichte leerwegen, ligt de focus in deze monitor op deze drie leerwegen. De theoretische leerweg wordt waar interessant ter vergelijking opgenomen.

VO-Monitor
De VO-Monitor is een grootschalig jaarlijks onderzoek onder gediplomeerden van het voortgezet onderwijs. Sinds 2016 wordt dit onderzoek door het CBS uitgevoerd in samenwerking met het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA). Jaarlijks worden zo'n 10.000 gediplomeerden van het vmbo uitgenodigd om de enquête van de VO-Monitor de in te vullen. Zo'n 35% van de uitgenodigde vmbo-leerlingen vult de vragenlijst in. De resultaten worden opgenomen in het Schoolverlatersinformatiesysteem (SIS).

Met het onderzoek wordt de overgang van school naar werk dan wel het vervolgtraject in het onderwijs in kaart gebracht. De schoolverlaters worden ongeveer anderhalf jaar na het verlaten van de opleiding ondervraagd door middel van een internet vragenlijst. Deze

vragenlijst bestaat uit een gedeelte dat voor elke onderwijssoort identiek is en uit een variabel gedeelte waarbij de inhoud afhankelijk is van de onderwijssoort en/of de opleidingssector. Voor schoolverlaters van havo en vwo ligt het accent op de doorstroom naar vervolgonderwijs, waarbij vooral de aansluiting met het hoger onderwijs aan bod komt Bij vmbo wordt vooral het bereiken van een startkwalificatie belicht alsmede de doorstroom naar de arbeidsmarkt.

De in deze rapportage opgenomen cijfers uit de VO-Monitor zijn afkomstig van vmbo-leerlingen die in 2016 en 2017 bevraagd zijn. In totaal zijn er 19.999 leerlingen benaderd, 7.234 hebben gerespondeerd (responspercentage van 36%). Deze leerlingen hebben anderhalf jaar vóór deze bevraging het vmbo afgerond. Zij hebben dan ook vmbo-onderwijs in de oude stijl gevolg. Komende jaren zullen vmbo-leerlingen bevraagd worden die onderwijs in profielen genoten hebben. Dan kan worden vastgesteld of vmbo-leerlingen van mening gaan veranderen over onderwijsaspecten als actualiteit, keuzemogelijkheden en voorbereiding op vervolgonderwijs.

Bijlage 2 Geëxamineerde keuzevakken (2017/2018)

Jaarlijks publiceert DUO examenuitslagen, dat wil zeggen dat er van elk vak op elk niveau wordt aangegeven hoeveel leerlingen er school- en/of centraal examen in hebben gedaan.[10] Daar valt onderstaand overzicht uit te destilleren, zoals gedaan door Ruud van Leeuwen, van Ruud van Leeuwen OnderwijsOntwikkeling. Er is contact geweest met de heer van Leeuwen over deze cijfers en hij heeft toestemming gegeven deze op te nemen in deze rapportage.

B1.1 Overzicht geëxamineerde keuzevakken

Profiel	***Keuzevak***	***Aantal***
E&O	Ondernemen	11.972
Z&W	Voorkomen van ongevallen en EHBO	6.672
Z&W	Welzijn kind en jongere	6.294
E&O	Webshop	5.074
E&O	Marketing	4.128
E&O	Presentatie en styling	4.029
D&P	Geüniformeerde dienstverlening en veiligheid	3.172
Groen	Voeding hoe maak je het	2.897
PIE	Plaat- en constructiewerk	2.859
Z&W	Kennismaking met uiterlijke verzorging	2.798
Groen	Het houden van dieren	2.735
HBR	Evenementen	2.354
Z&W	Ondersteuning bij sport- en bewegingsactiviteiten	2.319
BWI	Meubelmaken	2.272
Z&W	Haarverzorging	2.268
HBR	De bijzondere keuken	2.237
PIE	Booglasprocessen	2.051
Groen	Bloemwerk	2.001
Z&W	Assisteren in de gezondheidszorg	1.978
E&O	Mode en design	1.903
PIE	Utiliteitinstallaties	1.903
HBR	Keukenspecialisatie	1.849
BWI	Interieurontwerp en –design	1.822
Z&W	Welzijn volwassenen en ouderen	1.820
Z&W	Wonen en huishouden	1.797
Z&W	Facilitaire dienstverlening, catering en inrichting	1.789
D&P	Voeding en beweging	1.684
PIE	Verspaningstechnieken	1.646
E&O	Financieel en administratief beheer	1.641
Groen	Groene vormgeving en styling	1.527
PIE	Woon- en kantoortechnologie	1.506
E&O	Officemanagement	1.502
Groen	Het groene machinepark	1.492
HBR	Traiteur	1.485
Z&W	Huidverzorging	1.407
Groen	Tuinontwerp en –aanleg	1.401
HBR	Gastheerspecialisatie	1.353
MVI	Fotografie	1.346
HBR	Brood- en banketspecialisatie	1.285

[10] De bestanden zijn terug te vinden op: https://duo.nl/open_onderwijsdata/databestanden/vo/leerlingen/leerlingen-vo-8.jsp.

Profiel	*Keuzevak*	*Aantal*
Groen	Gezonde dieren	1.268
MVI	Vormgeven en typografie	1.236
M&T	Aandrijf- en remsysteem	1.233
PIE	Domotica en automatisering	1.211
M&T	Motorsystemen	1.192
PIE	Praktisch booglassen	1.175
HBR	Patisserie	1.171
E&O	Distributie	1.121
BWI	Gevelopeningen	1.121
D&P	Podium	1.108
D&P	Digispel	1.055
D&P	Robotica	1.019
M&T	Elektronica	1.000
PIE	Drinkwater en sanitair	935
MVI	Idee-ontwikkeling	926
MVI	Tekenen, schilderen en illustreren	890
BWI	Constructieve aansluitingen en afwerking	882
BWI	Daken en kapconstructies van hout	838
Groen	Groene zorg	813
BWI	Interieurbouw, stands en betimmeringen	807
D&P	Milieu, hergebruik en duurzaamheid	771
MVI	3D-vormgeving en –realisatie	754
Groen	Werk in tuin en landschap	731
Groen	Groei en oogst	729
MVI	Sign	704
M&T	Fietstechniek	677
BWI	Schilderen van hout- en steenachtige ondergronden	661
Z&W	Facilitaire dienstverlening, onderhoud en receptie	613
MVI	Game-design	599
BWI	Schoonmetselwerk	584
PIE	Werktuigkundig en elektrotechnisch onderhoud	556
PIE	Duurzame energie	539
MVI	Licht, geluid en decor	507
PIE	CNC-technieken	471
Z&W	Hand- en voetverzorging	409
HBR	Facilitaire dienstverlening, beheer en onderhoud	381
M&T	Gemotoriseerde tweewieler	340
M&T	Verbrandingsmotoren	330
Groen	Water	319
MVI	Applicatieontwikkeling	317
Groen	Natuurlijk groen	303
D&P	Werken aan natuur en milieu	294
M&T	Ritvoorbereiding en ritafhandeling	275
PIE	Klimaattechnologie	257
Groen	Groei voorbereiden	256
BWI	Bouwmethoden en bouwstijlen	254
PIE	Procestechniek	247
BWI	Bouwkundig onderhoud, renovatie en transformatie	242
MaT	Dienstverlening in de haven	177
M&T	Mobiele werktuigen	176
MVI	Printmediaproductie	171
BWI	Wandafwerking	170
PIE	Koudetechniek	168

Profiel	*Keuzevak*	*Aantal*
M&T	Bedrijfswagens	165
BWI	Scheidingswanden	164
MaT	Stuwadoor en vorkheftruck	161
M&T	Operationele magazijnwerkzaamheden	154
PIE	Dakbedekking	143
MaT	Ladingadministratie in de haven	138
MaT	Opslag en overslag in de haven	138
M&T	Autoschade en spuiten	135
BWI	Bijzonder metselwerk	126
MVI	Netwerkbeheer	113
MaT	Ladingbehandeling aan boord	111
MaT	Navigatie	111
MaT	Scheepskennis	111
MaT	Werken en leven aan boord	111
NK	Actief in de natuur	96
BWI	Onderhoud schilderwerk	90
PIE	Nutsvoorzieningen	87
BWI	Glaszetten	82
M&T	Carrosseriebouw	69
BWI	Schilderen en spuiten op kunststof en metalen	67
NK	Ontwerp duurzame comfortwoning	57
BWI	Bouw- en woonrijp maken	37
BWI	Terreinafwerking	37
BWI	Vloeren	34
MVI	Digitale beveiliging	33
MaT	Maritieme mechanische installaties	33
MaT	Scheepsconstructie en –ontwerp	33
MaT	Cargadoor	31
MaT	Expediteur, luchtvaart en douane	31
NK	Dans- acteer- en zangactiviteiten	27
NK	Internationale handel	27
NK	Talentvak acteren zang en dans	25
MaT	Conserveren van maritieme systemen	22
MaT	Nautische materialen en gereedschappen	21
NK	Machinebouw - verspanen	10
NK	Modetechniek	10
NK	Aardbevingsbestendig bouwen	-
NK	Commerciële visserij	-
PIE	Licht, geluid en beeld	-
MaT	Zeevaartkunde	-
Totaal		140.091

Appendix

Tabel A.1 Leerlingverdeling over leerwegen

Jaar	Basis	Kader	Gemengd	Theoretisch	Totaal
2014	19,5%	27,7%	16,3%	36,6%	100%
2015	20,4%	27,7%	15,5%	36,4%	100%
2016	19,8%	28,9%	15,8%	35,5%	100%
2017	18,5%	28,6%	15,9%	37,0%	100%

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Tabel A.2 Aantal vestigingen die de afdelingsvakken aanbieden

	Aantal vestigingen			
Vakafdeling	2014	2015	2016	2017
Bouwtechniek	94	88	12	2
Bouw-breed	44	45	13	1
Intersectoraal dienstverlening & commercie	133	135	43	5
Intersectoraal technologie & dienstverlening	27	26	10	1
Intersectoraal technologie & commercie	59	55	21	2
Technologie in de gemengde leerweg***	90	86	34	14
Sport, dienstverlening & veiligheid	82	78	15	1
Administratie	41	37	13	5
Handel & verkoop	60	55	12	3
Mode en techniek	0	0	0	0
Mode & commercie	9	9	0	0
Handel & administratie	216	206	39	6
Landbouw & natuurlijke omgeving	42	41	16	6
Landbouw-breed	85	79	15	9
Consumptief	27	22	4	0
Consumptief-breed	56	57	13	1
Kust-, rijn- en binnenvaart	3	2	0	0
Haven- & vervoersschool	1	0	0	0
Grafimedia	18	17	4	1
Ict-route**	47	46	13	2
Voertuigentechniek	76	69	17	0
Transport & logistiek	10	7	3	0
Metaaltechniek	70	65	12	1
Elektrotechniek	64	54	12	1
Installatietechniek	11	10	2	0
metal-elektro	53	47	7	0
Instalektro	26	25	4	1
Verzorging	141	127	32	6
uiterlijke verzorging	24	20	4	1
zorg & welzijn-breed	188	178	43	9
techniek-breed	99	99	24	4

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Tabel A.3 Aantal leerlingen die de afdelingsvakken volgen per cohort

	Aantal leerlingen			
Vakafdeling	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Bouwtechniek	1.582	1.478	220	8
bouw-breed	714	857	252	7
intersectoraal dienstverlening & commercie	7.072	7.357	2.165	234
intersectoraal technologie & dienstverlening	555	454	97	28
intersectoraal technologie & commercie	2.261	2.197	918	125
technologie in de gemengde leerweg	6.981	6.664	2.657	932
sport, dienstverlening & veiligheid	2.590	2.700	457	21
Administratie	930	948	374	242
handel & verkoop	1.546	1.529	347	253
mode en techniek	0	0	0	0
mode & commercie	133	122	0	0
handel & administratie	5.700	5.948	998	57
landbouw & natuurlijke omgeving	3.304	3.385	1.609	545
landbouw-breed	5.866	6.300	1.013	645
Consumptief	769	816	100	0
consumptief-breed	1.481	1.569	262	1
kust-, rijn- en binnenvaart	164	98	0	0
haven- & vervoersschool	91	0	0	0
Grafimedia	720	762	238	74
ict-route	1.237	1.321	658	142
Voertuigentechniek	1.237	1.193	250	0
transport & logistiek	127	118	58	0
Metaaltechniek	1.212	1.142	215	5
Elektrotechniek	965	927	146	14
Installatietechniek	126	98	33	0
metal-elektro	1.136	1.002	120	0
Instalektro	590	500	132	53
Verzorging	4.732	4.408	857	132
uiterlijke verzorging	445	407	51	17
zorg & welzijn-breed	7.257	7.360	1.350	176
techniek-breed	3.419	3.611	598	59

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Tabel A.4 Verschuiving van afdelingen naar profielen per leerweg absoluut

	Basis		*Kader*		*Gemengd*	
Jaar	*Afdelingen*	*Profielen*	*Afdelingen*	*Profielen*	*Afdelingen*	*Profielen*
2014	482	21	497	22	321	9
2015	472	48	475	48	301	22
2016	134	392	130	400	106	216
2017	34	469	30	482	39	290

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Tabel A.5 Aantal vestigingen dat profielen aanbiedt 2014-2017

	Basis				Kader				Gemengd			
Profiel	*14*	*15*	*16*	*17*	*14*	*15*	*16*	*17*	*14*	*15*	*16*	*17*
BWI	6	13	129	157	7	11	131	154	0	2	37	40
D&P	3	11	144	188	3	10	149	198	4	9	111	150
E&O	7	12	182	207	7	13	190	219	2	4	53	72
Gr	1	7	67	81	1	7	70	81	0	4	48	62
HBR	4	5	64	84	4	5	64	84	0	0	12	20
MaT	0	1	3	6	0	1	3	5	0	1	3	5
MVI	3	3	29	36	3	3	33	44	1	2	6	12
M&T	6	8	74	90	6	8	71	89	1	1	18	17
PIE	9	16	170	195	9	15	169	201	1	3	44	61
Z&W	7	19	220	270	8	20	222	274	0	2	61	78

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Tabel A.6 Aantal leerlingen in de afdelingsvakken per leerweg

Jaar	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*
2014	19.521	28.369	17.052
2015	20.608	28.427	16.236
2016	4.059	5.876	6.240
2017	837	915	2.018

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo

Tabel A.7 Aantal leerlingen in profielen

Jaar	*Basis*	*Kader*	*Gemengd*
2014	617	807	170
2015	1.723	2.468	959
2016	17.651	26.301	11.235
2017	18.553	29.672	14.793

Bron: BRONVO, DUO. Bewerkingen ecbo